

Ціна: \$5.00

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ
В ДІТРОИТІ

ГОТУЙСЬ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО НОВАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата в усіх країнах — \$20.00
американських доларів.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

HOTUYS MAGAZINE

2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

ЮНАК

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО ЮНАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата в усіх країнах — \$20.00
американських доларів

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Mrs. Olga Kuzmowych, 221 Fire Island Ave., Babylon, N.Y. 11702, U.S.A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

YUNAK MAGAZINE

2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
І ІНФОРМАЦІЇ

PLASTOVY SHLIAKH

Адреса редактора: Wolodymyr Sochaniwskyj, 39 Hillcrest Dr., Toronto, Ont.

M6G 2E2
CANADA

~~ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ
В ДІТРОИТІ~~

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 3-4 (78-79)

ТОРОНТО

1986

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Квартальник

Липень-Грудень

ч. 3-4 (78-79)

July-December

Реданція:

Mr. W. Sochaniwskyj, 1045 Bloor Street West, Toronto, Ontario
M6H 1M4

Адміністрація: 2199 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1N2
Tel.: (416) 769-7855

Редакційна Колегія:

Володимир Соханівський, Адольф Гладинович, Марко Горбач,
Теодосій Самотулка
Тоня Горохович — технічний редактор

ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора в-
словлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції
чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як
теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам
до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для
когось образливі.

Річна передплата: 20 дол. американських у всіх країнах

Просимо своєчасно повідомляти нас про зміну адреси.

Журнали, які повернуться не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге
на нову адресу тільки за доплатою одного долара від посиляни.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Magazine,
2199 Bloor St. West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

Набрано і надруковано у Видазництві "Новий Шлях"

Published by the New Pathway Publishers Limited
297 College Street, Toronto, Ont., Canada, M5T 1S2

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто, Канада

ч. 3-4 (78-79)

Липень-грудень

ВЛАСНИЦІВ
ПЛАСТОВОЇ СТАНЦІЇ
В ДІПРОМІ

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

ВІЧНА УКРАЇНСЬКА ДІЯСПОРА

*Вже на початку треба ствердити, що теза, тобто думка
голови Дослідно-плянвальної комісії, який тепер підготовляє
Другу Сесію Пластового Конгресу Третього, пл. сен. Івана
Винницького про "вічну українську діяспору" починає людям
подобатися. У розмислах про наше майбуття теза ця додає
оптимізму, бадьорости й активізму, не зважаючи на те, що
багато людей і ніби саме життя підказують, що імігранти на
поселеннях є призначені долею і обставинами помалу зникати,
як окремі національні одиниці чи спільноти, зливаючись з часом у
панівну культуру країни поселення.*

*Соціологи можуть тут сказати своє певне й авторитетне
слово. З другої сторони є також правдою, що наша діяспора
досягає майже століття, вона взагалі не думає зникати, а
навпаки, її свідомість більшає, а обставини стаються
сприятливішими, і навіть уряд є гордий за т.зв.*

багатокультурність канадської держави. Тому справді теза Винницького набирає певного конкретного змісту. Прикладом трикультурної країни є сучасна Швейцарія. У статті Мирона Куропаса в "Юкреніян віклі" з 24 серпня 1986 р. є згадка, що в ЗСА є група людей, згідно товариство, яке змагає, щоб законом проголосити англійську мову як офіційну в ЗСА. Ця група є за політикою т. зв. "мелтінг пот", хоч в останніх 20-ти роках постала нова теза "миски салати" (салат бовл), щось у роді багатокультурної канадської "мозаїки". Люди цієї групи створили федерацію американських і культурних мовних спільнот. Ця група людей бажає затримати й розвивати історичні, лінгвістичні й культурні надбання різних поселенців.

Найкращим прикладом "вічності" діаспори є жиди, які існували вже майже 2000 літ без своєї держави. Я взяв слово "вічність" у знаку наведення, бо дехто може мати застереження щодо дефініції вічності. У словнику, під рукою "вічний" означає: 1. існування без початку й кінця; 2. почався в якомусь часі й триватиме без кінця; 3. важливий і правдивий на всі часи.

Немає сумніву, що це жидівська діаспора в дуже великій мірі допомогла створити їхню державу. У нас ситуація дещо інша. Ми маємо свою історичну вікову батьківщину, землю і народ, про які в загальному знає світ, хоч не маємо ще самостійної, народом обраної влади.

Жиди свідомо свою мандрівку по світі, свій екзиль проклинали всіма можливими засобами. Вони додавали й впливали в жидівську діаспору тугу за рідним краєм, за рідною землею, за "Еретз Ізраель". Вони століттями поздоровляли себе: "Завтра зустрінємось у Єрусалимі", а при тому сильно впускали свої коріння в країнах поселення. Після нашого переселення по 2-ій Світовій війні існувала думка, що мовляв: житиму так, як би я мав завтра повернутися в Україну і також так, як би я ніколи туди не мав повернутися". Жиди це досягнули щодо відношення до їхньої Батьківщини.

Після деякого досвіду, ми також вже навчилися правильно жити, як справжні творчі громадяни наших вільних країн поселень, з додатком — добровільно взятим на себе обов'язком українця в діаспорі завжди допомагати нашій Батьківщині. Жидам сильно допомагали у їхнім жидівстві їхня релігія і їхні закони. У нас також є релігія й закони. Молоді покоління, народжені вже у діаспорі живуть цілковито повним життям

країни поселення. Тому перша частина гасла, що житиму так, якби я мав завтра повернутися у мою Батьківщину, стає тепер дещо менше актуальною, гасло немов відходить у далечинь, і ніби ось-ось зникає на горизонті. Без сумніву, що кожний бажав би поїхати в Україну, якщо буде догідний час, можливість і потреба. Це справа майбутнього. І так власне друга частина гасла "житиму так, якби я ніколи не міг повернутися в Україну", — стає реальністю. І цю власне реальність, згідно дійсність треба будувати, розгортати та формувати як "вічну українську діаспору", яка мусить мати також творчий і позитивний вплив на здобуття УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ, бо це і є суть нашого національно-суспільного існування на землі, в діаспорі й в Україні.

Володимир Соханівський

3 ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Ігор Сохан

Голова
Крайової Пластової Старшини

1911 — 1986

Минає 75 літ, коли Дрот, в той час молодий 25-річний асистент учителя в Академічній Гімназії у Львові, організував у ній перші пластові гуртки. З початком Першої світової війни пластуни вступають до Українських Січових Стрільців і віддано та відважно боронять честь своєї батьківщини. Після війни постають теж пластові частини на Закарпатті, а опісля і на Волині. Відбуваються пластові зустрічі, які творять пластову традицію, а табори формують дію пластуництва в природі. І так Пласт веде свою діяльність до 1930 року, коли польська влада розв'язує його на західних землях України. Це не заломлює духа пластуництва і заняття переводяться підпільно. Постає вперше СУПЕ (Союз

Українських Пластунів Емігрантів) в Чехословаччині, де в 1936 році відзначено ювілей 25-ліття Пласту. Пластуни на рідних землях беруть активну участь на провідних постах у підпільних організаціях для визволення своєї Батьківщини. Під час Другої світової війни — пластуни борються за визволення свого народу в рядах Першої Дивізії Української Національної Армії, а опісля в Українській Повстанській Армії. По закінченні війни відновляють свою діяльність у таборах переселених осіб у Німеччині та Австрії. Це був час справжнього розквіту Пласту. Завершенням цього періоду був величний Ювілейний Пластовий З'їзд в 1947 році в Міттенвальді.

В 1948 році починається виїзд нашої еміграції за океан. На нових місцях поселення творяться пластові з'єднання в ЗСА, Канаді, Австралії, а опісля в Аргентині. Знову починається широка пластова діяльність. Постають пластові станиці, закуплено оселі та відбуваються пластові табори. Нашим основним завданням є зберегти нашу ідентичність і протидіяти асиміляції при допомозі пластового виховання. В наших рядах виховується юнацтво, з якого багато стає професіоналами, військовиками і науковцями, вони ширять правду про Україну серед місцевого населення.

Немов в калейдоскопі відтворюються в нашій пам'яті ювілейні пластові зустрічі: в Канаді й ЗСА. Крім цього, зустрічі в Німеччині та далекій Австралії. Ми також вже плянуємо Ювілейний Пластовий З'їзд в 1987 році на "Пластовій Січі" в Грефтоні, Канада.

Плекаючи пластові ідеї та зберігаючи тісний зв'язок між собою та між країнами, ми скріплюємо нашу пластову дружбу.

Цей короткий перегляд 75-літнього шляху нашої організації наводжу на це, щоб ми належно його оцінили. Тут подаю теж оцінку громади висловлену нашим видатним письменником і редактором сл.п. Іваном Смолієм, в його передовій статті "Тріумф Українського Пласту" в Народній Волі 11 серпня, 1983 р. в річницю 70-ліття: "Віднотувати успіхи українського Пласту особливо приємно, бо нема, здається другої такої нашої організації молоді, яка б так багато заважила на долі нашого народу, яка б дала зі своїх рядів стільки героїчних одиниць в боротьбі за здобуття власної держави, яка дала би стільки здібного і талановитого провідницького елемента, який ставав стрижнем проводу бездержавного народу", нема сумніву, що головна причина тріумфу Українського Пласту криється в його

побудові та здорових етично-моральних основах у душі щирого гуманізму й любові до ближнього, з пошаною до поглядів і переконань других, в душі толерантності і твердій вірі в засади 'чесної гри'. Думаю, що тут є зайвим додавати щось до цього, лише побажати, щоб всі ми намагалися затримати цю характеристику нашої організації. В нашій пластовій родині ми не завжди погоджуємося у наших поглядах між собою, але ми завжди знаходимо спільну мову і спільний спосіб дії. Ми стараємося служити українській спільноті добрим прикладом у братерстві й співпраці. Члени наших старших уладів можуть мати всякі партійні переконання, але наша організація є понадпартійна і тому в нашому гурті ми не відчуваємо ніякої злорадної конкуренції чи порушення правил "чесної гри". Ми схвалюємо і йдемо назустріч всім, що змагають до об'єднання нашої громади й осуджуємо всіх тих, що її роз'єднують і розбивають. Пласт, це неначе велике мореплавне судно, що коли прийме свій напрям, то не затримує його аж доки не причалить до наміченої мети, і тому всі ми докладемо наших зусиль, щоб наш шлях продовжувався згідно з нашою 75-літньою традицією.

СКОБ!

Ігор Сохан, Голова КПС ЗСА

Ми потрапили до якогось іншого світу; ми опинилися вже в Україні; усе тут стало відмінне: ґрунт, люди, їх звичаї, їх житла, знаряддя тощо. В Україні, починаючи вже з Чернігівщини, бачимо зовсім інших людей — українців або малоросів, це є галузь слав'янського племені, що зовсім відрізняється від інших віток цього племені; різниця велика і щодо духового характеру та нахилів, щодо мови, до способу життя, звичаїв та хатнього побуту.

Петцольд

ІМЕНУВАННЯ НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА пл. сен. Юрія Старосольського

В неділю, 20-го липня, всі табори, батьки й гості зібрались біля таборової каплички о год. 9:30 ранку на Службу Божу, яку правив ст. пл. о. І Кашак. По Богослуженні відбулось запряження Начального Пластуна пл. сен. Юрія Старосольського, який отримав цю почесність третій раз. Запряженням проводив голова Пластової Ради пл.сен. Петро Содоль. Між присутніми були: голова Крайової Пластової Старшини пл. сен. І. Сохан, крайові коменданти пл. сен. Х. Ковч і ст. пл. О. Український, пл. сен. Юрій Ференцевич, пл. сен. Тарас Дурбак, пл. сен. Іванна Ганкевич, пл. сен. Роман Барановський, пл. сен. Ярослав Падох, адміністратор оселі пл. сен. Андрій Ластовецький, пл. сен. Уляна Старосольська і інші. Після запряження відбулась дефілада.

МИ І НАШ НАРОД

Тоня Горохович

СВОЄРІДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВОСТІ ЯК ЇЇ ЗБЕРІГАТИ

Духовість — широко вживане слово. Пояснюють його також по-різному. Але всі теоретики погоджуються, що це є своєрідний спосіб, стиль життя людини, народу, також і метода життя, яка помагає людині "прямувати до означеної мети, до найвищого добробуту" — до глибокого поєднання з Богом.

Тому й розуміємо духовість як щось позитивне, активне й обов'язково божественне. При цьому треба згадати, що деколи духовість мислиться так, ніби вона десь поза нами, що вона поза межами щоденного життя. Проте це не так. Духовість це постійна наша свідомість, це частина нашого буття, наше Я найактивніше, домінуюче. Тому й пов'язана вона з релігією, вона є її продуктом і виразником релігійності людини. Тому й творення її, формування відбувалося впродовж непам'ятних віків історії. Зважаючи на це, можна припускати, що поганська релігія створила негативну духовість, мовляв тому, що носії її були варварами.

Коли мова про українську поганську духовість, маємо багато доказів, свідчень її дослідників, що вона була наближена до християнства. Всі свідчення — своїх і чужих наголошують:

Українці здавна містики, поети, довірливі й пошанливі до авторитетів Релігійність їх проста, щира й безпосередня... походить з умов життя та його натуральних потреб; весь первісний суспільний устрій збудований на приписах релігії. Релігійне почуття глибоке й незломне, а світогляд майже незмінний" (проф. Н.Я. Григорієв).

...ми помітили прегарну рису, що нас дуже дивувала: всі вони, за малими винятками, навіть здебільшого їхні жінки та дочки вміють читати та знають порядок Богослужби й церковний спів. Крім того, священники вчать сиріт та не дозволяють, щоб вони тинялися по вулицях".

В іншому місці написано: "В козацькому краю в кожному місті та в кожному селі побудовані доми для бідних і сиріт. Хто туди заходить, дає їм милостиню, — не так, як у молдавському або волосьькому краю, де вони юрбою ходять по церквах і не дають людям молитися". (Щоденник Павла Алепського, секретаря антиохійського патріарха Макарія III, який подорожував по Україні в роках 1654 і 1656).

Покликаючись на багатство нашої дохристиянської культури, дослідники її твердять (Маврикій (582-601), Прокопій — візантійський письменник (VI ст.), о. Луїс Буер, (француз), Євген Маланюк, Михайло Грушевський, Іван Огієнко та багато інших), що наші предки виявляли своєю духовістю своєрідну містичність духу (культ землі, хліба як її плоду, що існує і досі — ми ж святимо паску), і хоч перші священники греки намагалися цей звичай викоренити, він існує в нас сьогодні. Тому то автор твору “Духовість українського народу” о. д-р Степан Ярмусь, також і Євген Маланюк й інші заперечують надто перебільшене узалежнення української культури й духовости від візантійської. У релігійних і етичних переживаннях наших пращурів автори бачать євангельські елементи, а згадані вгорі чужинці твердять, що наша культура дорівнювала біблійній, а в дечому переважала візантійську.

У трьох редакціях “Руської Правди” нема згадок смертної кари, допущено її було за князя Володимира Великого в церковному законі, але сини Ярослава Мудрого її скасували.

Християнство мало пригожий ґрунт в Україні. А візантійський східній обряд, що створився у ззеленізованому світі, де злилися елементи найдавніших і найвищих культур з їхньою містичністю і контемпліційністю, був нашим предкам близьким, вони прийняли його без спротиву як свій автентичний духовий світ. А виступи Іларіона — Київського митрополита й Івана Вишенського, що називали поганські практики русичів “бісслуженням”, “бісівською оманю”, були самозрозумілими з огляду на їхню обережність, щоб не допустити поганських практик до християнських обрядів.

Розвиток української духовости впродовж історії був самостійним і монолітним, бо в ній яскраво зарисувалися такі її особливості:

- поучення (їх писали Володимир Мономах, духовні особи і миряни);
- культ книжки й освіти;
- діяльність церковних братств, вияв самозбереження народу в часах бездержавности;
- роля монастирів у релігійно-національному житті громадянства;
- духовий месіанізм Руси-України;
- концепт побратимства
- особливість вдачі українців — поринання у співі й музиці.

Поучення: Зупиняючись коротко над поученнями, згадаємо найважливіше з них Поучення Володимира Мономаха, бо воно є почуттям і мовою віковичної української душі і її стихії, є висловом духу Євангелії від початку до кінця. Була вона й вповні християнською і українською. Цим і пояснюємо своєрідність українського чернецтва, яке основувало свої монастирі по головних містах, щоб мати контакт з народними масами та з політичним проводом народу. Наші ж князі були в дуже близькому, а то й в постійному зв'язку з монастирями. А це була гармонія поміж світською і духовною владою на базі живої стихії народу, а не доходило в нас до візантійського цезаропапізму. Цезаропапізм у нас не прийнявся, він знайшов ґрунт у Московії.

Поучення Мономаха — це свідоцтво споріднення князя з народом, те ж саме бачимо у взаєминах Святослава Завойовника зі своїм військом, у близькому співжитті князів із своїм військом, у козацькому побратимстві. Поучення дуже важливі для аналізу духовости нашого народу. Серед авторів поучень (шість їх досліджує Г. П. Федотов у праці *The Russian Religious Mind*) чотири були духовними особами, а два миряни. Всі поучення є наявним доказом своєрідности духовости українців, що так виразно відрізняється від візантійського і латинського цезаропапізму й папоцесаризму. Заповіді про любов до ближнього, що їх бачимо в Поученні Мономаха домінують у всіх поученнях. Коли ж прийшло християнство, цю рису треба зачислити до категорії євангельської, тобто Божественної.

Діяльність церковних братств

Культ книжки, освіти, Вартість книжки й освіти бачимо вже у творі “Ізборник Святослава” (1076), в якому читаємо: “Не збудується корабель без цвяхів, ні праведник без читання книжок”. “Як людина в полоні лине думкою до батьків, так думки праведника линуть до читання книжок”. Подібні думки маємо також у збірнику “Ізмарагд”, у Слові Митрополита Іларіона у слові “доволі наситилися книжною насолодою”, яким він звертається до освіченої верстви суспільства. А це роки 40-50, чи й 80 після офіційного хрещення України. Митрополит Стефан Яворський (1658-1722) ось як прощається перед смертю із своїми книжками:

*В путь вирушайте, книжки, що часто гортав я і нестиг,
В путь, моє сяєво, йдіть! втіхо й окрасо моя!*

*Іншим щасливішим душам поживою будьте однині,
Інші блаженні серця нектаром вашим поїть!*

.....
*Ви бо єдині були мені нектаром, медом поживним:
З вами на світі, книжки, солодко було жити.
Ви мені скарб найдорожчий, ви слава моя найщобільша,
Ви повсякчасна любов і раювання моє!*

Петцольд

Коли в XVI ст. почався зорганізований наступ польського духовенства на українське громадянство, освічені провідники почали дбати про піднесення культури серед “посполитого люду”, щоб протиставитись “польській барбарії”. Постають культурні осередки в Острозі, Львові, Заблудові. Ці осередки найперше організували школи, бо уважали їхні провідники — Константин Острозький, Дам'ян Наливайко, Герасим Смотрицький, Андрій Курбський — недостача освіти веде до занепаду національного і культурного життя. У Львові, наприклад, Успенське Братство мало друкарню і велике видавництво, що постачало книги не тільки для України, але й для цілої Східньої Європи. За прикладом більших міст шкільництвом захопилися й менші міста. Дещо пізніше закривувалась і Наддніпрянина. Цей буйний розвиток шкільництва є свідомством того, як на переломі XVI-XVII ст. випускники шкіл вносили нові ідеї у життя. Вони мандрували по містах і селах, несли в широкі маси населення не тільки знання, але гасла боротьби за збереження українського духа. І так наставала епоха національного відродження.

Діяльність братств була настільки видна, що на неї звернули увагу чужинці — згаданий Павло Алепський, німецький учений А. Пецольт (XIX ст.) У заходах організаторів церковних братств бачимо продовження поучень Мономаха. Цим виявив наш народ ту саму національну сутність духовости, що її мали предки ще з дохристиянського і тим більше християнського часу.

Коли прийшла загроза від турків і татар (XVI-XVII ст.) не тільки для України, але для Європи, наш народ виявив своєрідність своєї духовости — в обороні християнської віри перед азійськими ордами під знаком ісламу. Іслам в 1683 році дійшов до Відня, його зупинив хрестоносний похід, наше козацтво під верховною командою Яна Собєського — короля Польщі, якому й приписують славу за цю перемогу.

Тому й самозрозуміло, що писане слово, книжка, школи та

всяка інша благочестива діяльність церковних братств в Україні є виявом стихійної сили української духовости, що її так влучно підмічували чужинці, які відвідували Україну. Священне відношення до книжки у княжих часах оживили й доповнили ще й іншими елементами традиційної духовости церковні братства, а саме діяльністю над вихованням молоді та ширенням освіти серед широких мас народу.

Цю духову властивість українців — дбайливість про освіту, щоб нею боронитися перед наступом ворогів, бачимо впродовж цілої історії: Іван Котляревський, Маркіян Шашкевич, Панас Мирний, зокрема Шевченко своїм “Учіться, брати мої! Думайте, читайте! І чужого научайтесь, Свого не цурайтесь!” — Чорну ніч довгої бездержавности змогли ми перетривати завдяки багатству своєї духовости, пов'язаною з “вченістю київського духовенства”, як про це висловився Фрідріх Боденштедт (XIX ст.), лицарськості характерів української аристократії, багатству народної культури, зокрема народної поезії й пісні. “У ніякій країні” — написав Ф. Боденштедт у своїх споминах про Україну — “нігде дух народу не виявився у піснях так живо і правдиво, як серед українців”. Він твердить, що нарід, який міг творити й співати такі пісні, не може стояти на низькому рівні освіти.

Багато-багато чужинців, які відвідували Україну, захоплювалися її красою, волелюбністю її населення, високо оцінювали важливу роль жінок в житті народу, постійно зазначували високу мораль і культуру українців у порівнянні з москалями, підкреслюючи виразну своєрідність і індивідуальність у вдачі українців.

Бачимо таку духову властивість нашого народу в цілій історії. Вона коренилася у глибокій релігійності, у духовному місянізмі Руси-України.

Духовий місянізм. Він помітний вже у “Слові про Ігорів похід”. Ця таємнича духовна сила заставляла наш народ боронитися перед кочовиками з Азії та сусідами в Європі, а тим самим боронити й увесь християнський світ. Вже легенда про апостольство св. Андрія в Україні свідчить про цю роль України. Боронив християнство перед половцями Ігор Святославович, запорожці, обороняючи Європу перед турками-татарами, проливали “кров за віру та за ближніх і служили Богу, а не ідолу золотому”. У філософії Григорія Сковороди, Памфіла Юркевича, в ідеології Кирило-Методіївського Братства та в книзі “Битія українського народу” Миколи Костомарова, у творчості Тараса

Шевченка, бачимо ці “світільники української релігійности” — вони світили народові у чорних ночах бездержавности. Вияв великої сили духу українців бачимо також у скликанні Всеукраїнського Церковного Собору 1921 року, який показав наскільки глибокою була релігійність нашого народу, як дбав він про своєрідність її, не погоджуючись єднатися з російською церковною владою. І не про “неканонічність” цього акту повинна бути мова, але про “маніфестацію неймовірної сили духу православних українців” — твердить о. д-р Степан Ярмусь. Вони перші вказали на небезпеку комунізму. А що є джерелом релігійно-національної духовости сучасних лицарів духу — учасників руху спротиву в Україні, як не їхнє заглиблення в релігію, їхній культ Батьківщини, злет духу, їхній подвиг, їхнє прямування до Бога?...

У висліді сказанного можемо ствердити, що українці дали неабиякий вклад у скарбницю світової культури, вклад загальнолюдського значення. Зваживши своєрідність української духовости, усвідомивши, що духовість нашого народу — це процес предовгих тисячоліть, можемо твердити, що саме через це український народ виправдує своє національне буття. Твердять про це, зрештою, і багато чужинців, які мали змогу побувати в Україні в різному часі. Наш вклад у людську скарбницю позначається в таких аспектах: релігійно-духовому, філософсько-світоглядovому, суспільно-етичному, культурно-освітньому, в боротьбі зі злом через зглиблення суті християнства та відношення до віри в Бога.

Усвідомлення цього факту важливе зокрема тепер, коли знову стільки ворожих наступів є на нашу духовість, на нашу землю, на біологічне існування народу через драстичне зменшення приросту населення, через Чорнобильську трагедію. В минулому і тепер окупанти намагалися й намагаються zdeформувати самосвідомість нашого народу прерізними нелюдськими засобами — грабування нашої культури, поневолюванням її творців, забороною мови, переслідуванням релігії, нищенням церков, бібліотек, установ, досягнень українського духу. Грізним для нашого народу в Україні є боротьба комуністичної влади з релігією, намагання її заставити людей повірити, що Бога нема, що людям допомагає жити атеїзм, що Церкву треба знищити, всю християнську культуру і традиції відібрати від народу. Ідеалом комуністичної влади є “советська людина” безбожна, безнаціональна, безтрадиційна, але повністю

поневолена. Такої людини душа скована, вона нидіє, духово вмирає — дегуманізується. Загрозливим є “вчення” сучасних безвірків, філософський та воюючий атеїзм, матеріалізм і скептицизм, що спорожнюють людину з віри і духа Божого. Скільки ж серед нас таких людей, що живуть безрелігійно “без попа і без Бога”, без релігійних обмежень, живуть на волі так, як риба без води. І тому довкола нас багато крику безвірків через таке опорожнення їхніх душ у феномені гіпізму, наркоманії, розгнузданому сексуалізмі, бунті й протесті, у новітньому сатанізмі.

Та є й інші, позитивні вияви в нашому житті. Вони відрадні, бо серед молоді. Є наша молодь, що цікавиться релігією на вищому академічному рівні, видні її зацікавлення містицизмом, есхатологічною долею людини, цікавим під цим оглядом є явище, т.зв. харизматичного руху. Дослідники його уважають, що він є намаганням привернути нормальне, правдиве пов’язання людини з Богом, її позитивне відношення до Церкви й взагалі до релігії. Знаком звороту людей до Бога є також зріст сектанства евангеліцьких груп мормонів, єговістів, баптистів та інших і тут, і зокрема в СРСР.

Явище т. зв. рунвізму, хоч його мотивами заіснування є український патріотизм (ця віра проголосила святими велетнів української культури!), негативне. Ця нова віра зродилася з браку дійсного глибокого релігійного переживання в його творців — твердять теологи. Рунвіра нічого спільного не має з природними дохристиянськими віруваннями нашого народу, вона повернулася до поганства, а наш народ уже понад 1000-річчя живе вірою у єдиного Бога.

Крім усіх згаданих вартостей української духовости, слід зупинитися над феноменом вдачі українців, яка у великій мірі сприяє своєрідності нашої духовости. Багато дослідників духовости звернули на це увагу. “Не гвинтівкою і картечкою, а надприродною піснюю прокладав український народ шлях до душі людства” — писала 22.XII.1922 року мексиканська газета “Ель Гаральде” після концерту хору Олександра Кошиця. А після виступу цього хору англійський священник відправив молебень за спасіння України. Автор твору “Духовість українського народу” о. д-р Степан Ярмусь називає цей феномен вдачі українців Музою, тобто піснюю, обдаруванням Божим, бож наше ціле життя пронизане нею! Автор твердить, що Муза є центральною силою в духовості людини, бо впливає великою мірою на моральні й

естетичні потреби в людей, спонукує їх вглиблюватись у проблеми світу й буття. Вона цінність найвищого значення. Є про цей елемент нашої духовости, "про душу в пісні та про пісню в душі" багата література. Згідно з твердженням о. д-ра С. Ярмуся Муза сильніше єднає народ, ніж кровне споріднення, бо етнічна спільність виростає на базі емоційно-духовної співзвучности, на спорідненні почувань, переконань, уподобань, настроїв, тобто на цементуючих народ духовних елементах. З Музою автор "ДУНароду" в'яже надії на поборення духовної кризи, в якій багато нашої молоді перебуває. Проростні відродження він бачить у захопленні нашої молоді національною культурою, саме тими її формами, які діють на почування, які їй доступні (книжка недоступна через брак знання мови!).

Зваживши вартості нашої духовости й небезпеки, які їй загрожують, спробуймо назвати акції, які протидіють цим небезпекам.

1) Релігійність, прив'язання до Церкви, зберігання традицій, звичаїв, сприймання історичного досвіду, що його дають нам діячі церковних братств, могилянці, мазепинці, кирило-методіївці, автокефалісти, петлюрівці й сучасні оборонці релігії в Україні, повстанці УПА, учасники руху спротиву — плекати їх зможемо серед молоді тоді, коли звертатимемо всю свою увагу на такі потреби молоді:

а) Плекання: духовних вартостей у житті родини, даючи завжди перевагу духовим потребам над матеріальними. На жаль, практика родинного життя часто показує, що батьки не передають дітям духового корму, ні традицій, самі не дають прикладу дітям (багато батьків молодшого віку не ходять до церкви й дітей виховують без релігійних практик).

б) Нема релігійного виховання і в державних школах. А який відсоток нашої дітвори відвідує суботні рідні школи? Чи цілоденні католицькі?

в) Мода на особисті погляди в релігійних справах — на віру й духовість під впливом сучасного інтелектуалізму й раціоналізму. Треба мати в родинному житті правильний баланс поміж індивідуальною свободою кожного члена родини, і правильним розумінням потреби цієї свободи та її доцільности. "Я дорослий і батьки нічого мені вже не можуть наказувати!" — чуємо часто з уст сучасних синів чи дочок. Зв'язок поміж дітьми й батьками не кінчиться з їхнім 18-им чи навіть 21-им роком життя. Споріднення, родинні зв'язки — це велика вартість, її плекати треба впродовж

цілого життя. Бо часто діти настільки відчужуються від батьків, що їм ніяк вже неможливо передати родинної духовости, ні традицій, бо у них немає вже потреби мати зв'язок з батьками, а з тим і з народом, з якого походять.

2) Наш патріотизм часто виявляється у хворобливому партійному засліпленні, що веде до затрати здорового глузду. Як же часто ми чуємо від молодих патріотів, які відрікаються від найменшої політичної акції тільки тому, що вони мали нагоду пізнати негативне партійне політиканство. Старших пластунів не цікавить Конгрес СКВУ, наприклад, бо вони бачили на його нарадах марнотратство дорогого часу тоді, коли бракувало його на невідкладні справи.

3) Ми згубили почуття правильної оцінки вартостей — замість звернути всі свої сили для плекання живого українського духа в молоді, ми улаштовуємо з'їзди, часті ювілеї організацій, бенкети, прийняття-чайки, різного роду нагоди до виступів "заслуженим", організуємо в кожному місті й в організації музеї. Маємо різні імпрези, але всі для себе, не для молоді. Музеї потрібні, але не так багато їх! Першим і найважливішим обов'язком, наприклад, жіночих організацій повинно бути ведення дитячих садків, посилене зацікавлення шкільництвом, вишкіл вчительських кадрів для рідного шкільництва, улаштування різних курсів для вишколу провідниць громадського життя (грамотних україномовних секретарок, редакторок, організаторок громадського життя, журналісток, уможливлення молодим кандидатам закінчувати українознавчі дисципліни, заохочуючи їх до того стипендіями, нагородами!) Треба ж нам і про дітей думати. Чим ми кормимо їх у школах? Чи маємо вчителів на висоті? Підручники, допоміжні методичні матеріали, модерне обладнання для покращання навчання (фільми, касети, ілюстрації, зірокс-машини тощо). А як можна в такій малій кількості навчальних годин (30-35) у суботніх школах передати учням хоч би найважливіші зерна з українознавчих дисциплін для росту української духовости, коли учнів батьки забирають так часто на різні вакації, не тільки зі школи, але й зі сходинок у Пласті?!

У нашому минулому було стільки вартостей, а теперішнє їх так потребує, що треба нам пригорщами черпати з того минулого, поєднуючи його з сучасними потребами українського життя (а потреби сучасної України також треба вивчати, маючи контакт з нею), бо тільки це уможливить нам зберігати цінності нашої духовости, нагородить майбутні покоління скарбами духу, дасть

їм справжню доцільність і мету життя. Бо тільки творчість дає радість, а релігія поєднує її з Богом.

Приклад такого творчого і щасливого життя дає нам Григорій Сковорода, бо його ідеалістичний, християнський світогляд дає змогу пізнавати підвалини щасливого життя. Він же жив так, як навчав — свою науку втілював у власне життя.

Найбільшою наукою з досвіду життя є те, що успіх залежить у більшій мірі від характеру, ніж від інтелекту чи багатства.

Персональність відкриває двері, але тільки характер затримає їх відкритими.

Характер є діамант, що його шкрябає кожний інший камінь.

Модерна школа плекає таке переконання, що світ є місцем, в якому дитина, коли вона виростає, мусить змагатися за існування з іншими індивідуальностями, що ... освіта є на те, щоб допомогла їй здобути кар'єру. Через відмежування навчання від клясично-релігійної традиції, школа не може впливати на учнів так, щоб вони могли уявляти себе незламними істотами, створеними на Божу подобу. Ці слова, хоч вони такі шляхетні змістом, звучать тепер архаїчними. Тому тепер і є культурна порожнеча, а вона в'яжеться з фактом, що в світі прогресує розлад. І чим далі люди віддаляються від духовної спадщини, яка їх єднає, тим щораз більше навчання стає самолюбним, кар'єристичним, спеціальним і асоціальним.

Волтер Ліппменн: "Характер і його плекання"

Ми встановили навчальну систему, якою наполягаємо, що кожний мусить бути освіченим, але не визначили докладніше, що ця освічена людина повинна знати.

Волтер Ліппменн

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

I. Винницький

ПЛАСТОВИЙ
КОНГРЕС ТРЕТІЙ
В ДІЯСПОРІ

ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС ТРЕТІЙ (Матеріали з Другої Сесії ПКТ-го)

Тема I

Пласт і вічна українська діаспора

КОНСПЕКТ

Тема розпочинає спільні роздумування і відкриту дискусію на форумі ПКТ над усучасненням виховного ідеалу українського ПЛАСТУ в діаспорі. Береться до уваги, що в світлі понижче наведених еволюційних процесів можуть бути потрібні деякі доповнення:

ПЛАСТ протягом більше чим половини свого 75-літнього існування діє в країнах сталого поселення поза Україною. Пластова дітвора наступного десятиліття це вже третя генерація країн поселення. Їхні батьки в більшості роджені на поселеннях, або привезені туди малими дітьми (це дуга генерація). Сьогоднішні молоді виховники це переходова група поміж другою і третьою генераціями. Рівночасно життя елімінує впливи тих, що були виховані творцями пластової ідеї, тих, що пластували в Україні. В цьому критичність сучасного моменту.

Поселення в діаспорі витворило новий тип українця, українця з ризикою. Він свідомий своєї окремішности від решти співгромадян держави поселення однак, своє майбутнє, а особливо майбутнє своїх дітей, він в'яже з долею не України, але країни поселення. Він її громадянин, а життя в ній спричинює відданість її інтересам і вирощує до неї емоційне пов'язання.

Особливо в дітей і наростаючої молоді це важливий фактор. Країна поселення для дитини це "батьківщина", а любов до неї це зовсім природне явище. Такими є також і виростаючі пластові діти й виховники. Концент "емігрант" до них вже ніяк не підходить.

Рівночасно життя на поселеннях розвинулося так, що відчуття української спадщини і пов'язаність з Україною як нацією глибоко закорінені в збірній підсвідомості вже в понад п'яти генерацій. Це сталося в багатьох країнах (і майже без зв'язків між ними через довгі роки). Себто розвинувся суспільний організм, що перехрещує кордони держав — діаспора. Існує велика мережа тісно між собою пов'язаних церковних і світських організацій, багато з них щораз то більше активізуються "поза гетовій" діяльності. Вони об'єднують подивугідний відсоток українців, яких заможність, стан освіти і впливи на політику держав світу стало збільшуються. Це фактичний стан, якого вагомість чомусь ще не ввійшла в свідомість самих українців діаспори.

Отож, ключевим в застанові над виховним ідеалом є оптимістичне пов'язання творчого аспекту українця з ризикою і потреби окремої візії для **нового** організму, української діаспори. Хоч перший головний обов'язок "Пластун вірний... Україні" вже де-факто поширений на ДІЯСПОРНУ УКРАЇНУ, то все ж відчувається прогалина, певного роду неспокій в сприйманні двох льояльностей (так звана проблема двох батьківщин). З одної сторони йдеться про позитивне трактування любови до країни поселення (це для старших), а другої, про визнання, що інтереси України і її діаспори можуть і мають мати пріоритет (це для молодших).

Дальшою пекучою потребою є позбутися сприймання української діаспори як тимчасової, себто позбутися тенденції все аналізувати лише в рамках двох можливостей: скрайньопартіотичної нації або асиміляції. В підготовчих працях була видвинена концепція "вічної" української діаспори як загальнолюдського добра, щоб так дати моральну основу вже закоренілому імперативові "зберігання" українства й української ідентичности поза Україною.

Тема І (Пласт і вічна українська діаспора) спершу буде обговорена на основі аргументації і аналізу, а відтак трьох доповідачів, яких життя і праця можуть служити живими

прикладми дискутованого, висловлять до цієї теми свої думки.

Пл. сен. Іван Винницький: в своїй доповіді подасть дальшу аргументацію щодо двох льояльностей. Рівнож розробить твердження: чому слід оптимістично бачити розвиток української діаспори, себто основу її вічности та, що вона може становити загальнолюдське добро.

Іван Винницький, металюрг, професор хемічної інженерії, пластовий виховник, організатор пластових таборів та зустрічей, голова Дослідно Плянувальної Комісії.

Проф. Богдан Рубчак. Принято, що поет і письменник віддзеркалює душу індивідів і суспільства. Потреба для поета ґрунту-материка широко дискутована. Професор Рубчак бачить нові, дотепер невикористані, можливості для творчості, яку дає діаспорний світ. Він навітлить цю тему як "Визов для поета-письменника з двокультурною спадщиною".

Богдан Рубчак професор літератури при Іллінойському університеті, поет і визначний науковець україніст.

II-а Галя Кучмій поділиться з учасниками сесії своїм світосприйманням, яке, за її словами, просянене її двокультурною спадщиною і є ключевим у підборі та навітленні тем у її фільмах.

Галя Кучмій вихованка і член СУМ-у, канадський кіноматограф, творець ряду фільмів, працює в СіБіСі, в програмі "The Journal".

Пл. сен. Орест Субтельний. За останнє десятиріччя українська діаспора дала світові, почерез Канаду мультикультуризм (державний устрій, оснований на творчому співжитті багатьох культур в одній державі). Це один з прикладів чому наша діаспора — це загальнолюдське добро. В цьому контексті проф. Орест Субтельний обговорить тему "Українська Народна Республіка" перший приклад держави з багатокультурним устроєм".

Орест Субтельний професор української історії при університеті Йорк в Торонті, учасник ряду наукових конференцій та прелегент на ідеологічному семінарі УСП.

ПАНЕЛЬ "А"

Співдія батьків і виховників у виховній праці УПН і УПЮ

КОНСПЕКТ

1. Впорядниками (друзями і подругами) в УПЮ є дуже часто молоді старші пластуни-студенти. Подібно в УПН; однак тут в додатку братчиками і сестричками є часто юнаки і юначки. Без огляду на це, чи це добре чи погано, життя подиктувало, що виховний штаб ПЛАСТУ оснований в дуже великій мірі на молодих студентах, які самі є в процесі власного формування. З цим пов'язані дальші факти:

а) Стан складу виховників є дуже пливкий; є часті зміни, які часто спричиняють болючий брак тяглости.

б) В багатьох випадках ці молоді студенти, маючи запал і вклад доброї волі, здобувати замалі успіхи через брак виховної (життєвої) практики й теоретичного знання, а це негативно відбивається не тільки на виховній праці, але і на психіці їх самих і їхнім пізнішим відношенні до ПЛАСТУ й громади.

2. Проблеми якості молодих виховників можна запобігти посиленням частоти і якості вишколів. Однак, життя показує, що ми прямо не встигаємо. У станицях ніколи не було досить молодих ефективних виховників. Насувається думка, що кінечним є шукати **додаткових** способів посилення виховницьких кадр, отже одною з цілей ПАНЕЛЮ II-A є: — Застановитися як зарадити хронічним бракам у виховному процесі по станицях.

3. З черги особливо знаменним фактом є те, що батьки сьогоднішнього новацтва і юнацтва побільшості самі виховані в ПЛАСТІ. Часто це сеніори, а коли ні, то колишні юнаки або старші пластуни, що не заактивізувалися у сеніораті. Основним **СТВЕРДЖЕННЯМ** у підготовці цього панелю було, що між такими батьками все будуть одиниці, які готові допомогти впорядникам чи братчикам і сестричкам у ролі "опікунів", "гурткового батька чи мами" тощо. В цій ролі вони зможуть відтяжати виховника в суто адміністративних справах як повідомлення, транспорт, полагодження непорозумінь між батьками тощо, а також (якщо кваліфіковані) служити порадою в плануванні та підшукуванні виховних матеріалів.

Панелісти зосередяться над наступними проблемами:

Пл. сен. Дора Горбачевська: проаналізує підхід до проблеми співдії батьків і виховників, який опрацював і застосовує СКАВТІНГ у ЗСА. В черзі подруга Горбачевська зробить висновки, що з цієї системи можна застосувати в ПЛАСТІ.

Дора Горбачевська це довголітня пластова виховниця; колишня Булавна УПЮ-ок в ГПБ, комендантка Школи Булавних.

Ст. пл. Оксана Винницька: подасть аналізу досвіду Станиці Торонто, де від довших років застосовується система гурткових і ройових опікунів. На основі власного досвіду, впродовж 3-ох років, проаналізує ролю і вклад "гурткової мами".

Оксана Винницька новацька і юнацька виховниця, колишня референтка УПЮ-ок при КПС, тепер провідниця кадри новацьких виховників у Торонті.

ТЕМА II

"Для яких батьків ПЛАСТ і теза про душевну непевність батьків сучасної пластової молоді"

КОНСПЕКТ

Одним з ключевих розважань першої сесії ПКТ був розгляд проблеми, чи була б можливою і доцільною "двоторовість" в ПЛАСТІ, себто введення мови країни поселення як одної з офіційних, як мови спілкування на заняттях: далі поділ членства на україномовних і іншомовних. Розважання було спричинене фактом, що за останнє десятиріччя помічається виразний спад знання української мови серед молоді. Альтернатива двоторовости не дістала підтримки під час нарад. Тому одним із важливіших завдань дальших дискусій ПКТ це розглянути консеквенції свідомого рішення, що на час наступної генерації ПЛАСТ залишився б україномовним.

Як подано в конспекті Теми I. пластова дітвора цього періоду належатиме до третьої генерації країн поселення. Згідно з твердженнями суспільних наук нового світу занепад мови в таких обставинах це природний розвиток справи, бо збігається саме зі зміною генерації пластового членства. Однак протилежним і не менше наявним фактом є те, що поважна кількість **сучасної** пластової молоді задовільно опановує українську мову і, хоч не завжди нею користується в спілкуванні між собою, то все ж є **спроможна** нею спілкуватись на відповідно високому рівні. Саме

цей факт вказує, де шукати відповіді на питання: “звідки візьмуться україномовні діти, майбутні виховники і провід в українському ПЛАСТІ”.

Виховання україномовних дітей третьої і дальших генерацій поселення є можливим лише при наявності сильного волевого моменту: присвятити тій меті дуже багато думки, уваги, часу і грошей. Причини на дотеперішній успіх у затриманні україномовності слід шукати саме в об’єктивному факті, що в українській діаспорі існує багато родин, що на це готові: родин з “високим прицілом”. Тому питання “.... звідки наплив україномовних дітей до Пласту?” переформульовано на “... для яких родин ПЛАСТ?” з ясною відповіддю, що для родин з “високим прицілом”. Далі було видвигнене ТВЕРДЖЕННЯ, що таких родин буде в майбутньому досить, щоб поповнити ряди ПЛАСТУ достатньою кількістю молоді. Затримавши україномовність, ПЛАСТ через те зможе найкраще вив’язатись із своєї традиційної ролі організації елітарної молоді.

Черговим твердженням було те, що багато сучасних пластових дітей походить з домів з “душевною непевністю”. Домів, які під оглядом прицілу щодо загальнолюдських успіхів і осягів для своїх дітей вповні дорівнюють попереднім домам: однак у них вкрадається сумнів: чи варто вкладати час, увагу в гроші для збереження високого стандарту українства, включаючи вивчення мови”. У них нуртує питання непевності за моральне право щеплювати “окремішність і своєрідність” у своїх і в інших дітей третьої генерації”.

Висновок: ПЛАСТ як організація, повинен дати форум для висвітлення цієї проблеми й докласти всіх зусиль для усунення непевності. Метою теми II є піддати під розгляд пластового загалу повищий модель, себто застановитись над тим наскільки правильною є оптимістична прогноза щодо доросту ПЛАСТУ, і наскільки суттєві є окреслення на основі “високого прицілу і душевної непевності”. Далі, коли можливо, утвердити віру в правильність вибору україномовної, елітарної альтернативи.

Праці сесій на цю тему проходять в чотирьох фазах:

Пл. сен. Іван Головінський проаналізує з точки зору професійного психолога, ролі ідентичності в розвитку здорової людини, місце волевого моменту і правильність стверджень щодо українських домів діаспори.

Іван Головінський, професор суспільної психології, довголітній пластун виховник, учасник роздумувань ПКД і ПКТ.

2. Панеля “Б” складається з молодих батьків пластунів з різних осередків. Модератор ст. пл. Роман Ващук. Панелісти візьмуть під критичний розгляд, наскільки “високий приціл” з одної сторони, а “душевна непевність” з другої, правильно окреслюють стан на їхньому терені. Далше обговорять безпосередні вигляди для **україномовного ПЛАСТУ**, наявні перешкоди та які повинні бути протизаходи, щоб їм зарадити.

Надя Луців, учителька, мати чотирьох пластунят, пластувала і студії закінчила в ЗСА, від 1979 р. директорка цілоденної школи св. Софії в Міссісага біля Торонта.

Любомир Маркевич, адвокат, батько немовляти, виховник УПЮ, колишній станичний в Едмонтоні, тепер зв’язковий.

Юрій Савицький, інженер, батько двох пластунят, станичний в Нью-Йорку й голова Спеціальної Комісії УПЮ ЗСА.

Ростислав Смик, інженер індустриаліст, батько юнака і юначки, колишній станичний в Чікаго, довголітній виховник в УПН і УПЮ.

3. Майстерня II, загал учасників сесії в дискусійних групах по 10 до 15 осіб обговорить тези видвигнені доповідачами і панелістами та зробить висновки.

4. Конгресова доповідь “Сучасні батьки” — пл. сен. Ольга Кузьмович подасть аналізу цієї ж самої теми з перспективи довголітньої пластової провідниці, як рівнож матері й бабуні.

Ольга Кузьмович, журналістка, виховниця, організаторка вишкільних таборів, колишня голова КПС Америки, голова ГПБ, голова ГПР і довголітня станична в Нью-Йорку, тепер редакторка журналу “Юнак”.

ТЕМА III

Нові форми і напрямні діяльності ПЛАСТ в діаспорі

КОНСПЕКТ

Сеніорат сьогодні найчисельніший уклад у ПЛАСТІ. УПС охоплює вихованих у ПЛАСТІ громадян, професіоналістів, заправлених до успішного особистого і громадського організаційного життя. До сеніорату належить вже три генерації сеніорів (за О. Кузьмович). Старше пластуство, в додатку до

студентів, рівнож охоплює багато професійних людей на відповідальних становищах. Оба улади разом становлять потенціал понад 2000 високо вишколених осіб, яким їхнє особисте минуле в ПЛАСТІ, а зокрема матірні курені ставлять до диспозиції надзвичайні можливості взаємозв'язку і спільної дії, себто громадської акції.

За перших 50 літ свого існування ПЛАСТ дав українському громадському життю багато провідних кадрів. Однак останніх 10-20 літ замало виховних в ПЛАСТІ громадян включалися в організоване життя української діаспори; натомість, часто стоять осторонь її. Ціль ПЛАСТУ "виховувати для громади", не досягається, а це доводить до розтрати людських ресурсів. Тому, одним із завдань ПКТ спричинити застанову над причиною цього стану і як йому зарадити.

З черги стверджуємо, що українське громадське життя на поселеннях набрало особливих форм. Як українські церкви так і ряд "великих" організацій, головно в Північній Америці, включають в своїх "системах" загальногромадські, економічні (оселі, кредитівки), жіночі, молодіжні відділи, ідеологічні студентські організації, а також школи й садочки. Характеристичне такому устроєві є те, що "великі" організації є самовистачальні; себто постачають самі потрібний їм людський матеріал. Позитив такого устрою, це сильна відданість членів своїй групі, що стає запорукою тягlosti організації. Однак іншим вислідом рівночасно є бар'єра, хоч невидна, але дійсна, перед людиною, що хотіла б увійти з-зовні й стати рівним партнером в житті й праці такої організації. Добра воля ПЛАСТУ доставляти громаді, або інтенція поодиноких пластунів "включатися", не все є радо бачені. Себто брак загально існуючої охоти включатися в організаційне життя є посиленний фактом, що охотника не дуже радо вітають.

Дарма, що є багато організацій, ряди ресортів у них, але потреби життя української діаспори не заспокоєні. Це головно в ділянках, де конечні професійні сили. Назріває питання, чи зумів би ПЛАСТ, що розпоряджає великим числом зжитого професійного членства, внести позитивний вклад у громадське життя діаспори, коли почав би діяти як громадська організація.

Ставиться під розвагу, чи доросле членство ПЛАСТУ повинно оформитись як "звичайна" організація дорослих громадян, яка візьме на себе виразно окреслені цілі, обов'язки і ресорти діяльності в додатку до первісних традиційних, себто

виховання за скавтовою метою молоді. За напрямком такої еволюції ПЛАСТУ промовляє вже згаданий людський потенціал, який буде зростати, однак, як аргументовано повище, щораз то менше людей включається в існуючі організації. Застанова над тим, які саме могли б бути цілі й ресорти діяльності для ПЛАСТУ як громадської організації є саме завданням Темі III другої сесії ПКТ.

ВІСНИК
ПЛАСТОВОЇ СТАНЦІЇ
В ДІТРОЙТІ

ЗОСЕРЕДЯТЬСЯ НАД НАСТУПНИМИ ПРОБЛЕМАМИ:

Пл. сен. Атанас Фіголь: далі розробить позицію видвинену ним на першій сесії ПКТ; як ПЛАСТ може діяти як організація громадсько-політичного типу, щоб так дати позитивний вклад в розвиток української діаспори.

Атанас Фіголь, математик-фізик, організатор і голова ПКД, перший голова Головної Пл. Старшини в 1946/48 р. в Німеччині в таборах ДіПі, душа видання Енциклопедії Українознавства, видатний громадський діяч, колишній голова Виконавчого органу УНРАД-и.

Пл. сен. Юрій Даревич: видвигне твердження, що громадська активізація ПЛАСТУ повинна базуватися на "великих проектах". В минулому видання Енциклопедії Українознавства чи фільму "Жнива Розпачу" — це ініціатива одиниць, у великій мірі пластунів. Подібні проекти потрібні в майбутньому, а вони вимагають організаційної сітки.

Юрій Даревич, професор ядерної фізики, довголітній юнацький виховник і зв'язковий, організатор пластових таборів та зустрічей, колишній Булавний УПЮ в ГПБ, колишній член президії СКВУ, член Комітету Дослідження Голоду в Україні, що видав фільм "Жнива Розпачу".

Пл. сен. Таня Онищук і пл. сен. Віра Андрушків, продискутують потреби шкільництва. Щоб організувати україномовний ПЛАСТ згідно з Темою II, потрібно запоруки, що існуватимуть школи з достаточо високими стандартами. ПЛАСТ правдоподібно буде змушений відіграти ролю як організація в українським шкільництві діаспори.

Таня Онищук, учителька, довголітня новацька виховниця, колишня голова виховного сектора при КПС Канади, член ГПБ, співосновниця і директорка школи ім. Цьопи Паліїв в Торонто.

Віра Андрушків, учителька, викладач української мови, доволітня пластова виховниця, організаторка ОРЛІКІЯДИ в ЗСА, член СКВОР-и.

ВІД РЕДАКЦІЇ: У підготовці Другої Сесії ПКТ було звернення ГПБ до всіх КПС-ин, щоб згідно з надісланими матеріалами й поясненнями до них, у станицях потворилися кружки, завданням яких було провести дискусії над поданими темами і матеріалами. Звіти з них, чи окремі доповіді, які охоплювали б основні погляди загалу членства Пласту даної країни мали бути представлені особисто делегатами на нарадах Сесії, або надіслані написаними для прочитання.

Нижче містимо лист і дві доповіді з Австралії: пл. сен. Романа Павлишина і пл. сен. Романа Олесницького.

Дорогий Друже Винницький!

Висилаю мій вляборат Вам, щоб була змога своєчасно Вам з ним зазнайомитися.

Концепцію української спільноти в Австралії я висунув був у 1963 р. на форумі СУОА у двох документах з конкретними пропозиціями щодо її ідейних залогень і організаційних розв'язок. Пропозиції попали були на камінь. Залучений тут вляборат — це в основному реакція на Вашу головну тезу ПКТ, а воднораз відновлення у змодифікованій формі моїх старих думок.

Видається, що в нас обох чимала співзвучність щодо справ під дискусією. Як бачите, піддержуючи Вашу "візію вічної діаспори", конкретизую концепцію трохи дальше і сподіваюся, що подані думки придадуться Вам і Конференції у спільному зусиллі спрямувати Пласт на дорогу ідейної оновки, яка насправді є передумовою його дальшої життєспроможности.

Щиро здоровлю і бажаю успіхів
та залишаюся з пластовим привітом
СКОБ!

пл. сен. Роман Павлишин
голова Стан. Ради

Роман Павлишин

ДО МАТЕРІАЛІВ ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ ТРЕТЬОГО

Ідеологія Пласту творилася в час його формування на двох головних елементах: християнському і національному. Хоч обставини, в яких працює сучасний Пласт, докорінно різняться від тих, в яких він постав, повторні спроби "усучаснити" його

ідеологічні засновки не дали конкретних вислідів. Можливо, що проблема розглядалася у невластивій площині. У всякому разі, затримання ідеологічного status quo правильно визнано найбільше задовільною із тих альтернатив, довкруги яких велася дискусія.

Безперервне існування Пласту, як організації, виправдає себе тільки в близькому зв'язку з українською спільнотою і на службі її інтересам. Щоб бути Пластові стимулом для ідейного служіння, сама спільнота мусить мати виразно окреслений ідеологічний профіль. Над усе, ідейна основа спільноти необхідна, у своїй основі, для самого існування спільноти як перманентного явища. Отож відповідь на питання чи потрібна візія, ідеологія української діаспори може бути тільки афірмативною, якщо ця діаспора має продовжувати, а то й скріпити свою життєздатність, якщо вона має мати шанси стати "вічною".

Ідеологічна основа української людини в діаспорі, людини українського роду поза межами України, мала б включати як елементи: Україну — країну її коренів, українську діаспору у вільному світі, українську спільноту в країні її поселення і країну поселення та народження нових поколінь. Ідеологія української діаспори — це окрема тема. Тут прийдеться тільки підкреслити важливість цієї проблеми, наявну дотепер відсутність зусиль для її зформування та її особливу релевантність у контексті роздумів над ідеологією пластовою. Ця остання мала б впливати з першої і доповнювати її з конкретним, специфічним прицілом.

Існування діаспори, як перманентного явища, стане можливим тільки на базі ідейних вартостей спроможних переконувати, захоплювати й провадити. Чималі наявні можливості в тому відношенні залишилися дотепер в основному невикористаними. На місці буде тут спробувати в зарисах окреслити основні, вищезгадані ідейно-світоглядні елементи. Україна, як сукупність духовних вартостей, мала б залишитися джерелом і віссю світоглядних шукань української людини в діаспорі. Наявна загроза самобутньому існуванню тих вартостей на рідних землях мала б служити особливим стимулом для ідейного наснаження цієї людини.

Українська діаспора в країнах, між якими є можливим вільне спілкування і певна організаційна пов'язаність, мала б бути ідейно окресленою й фізично визначеною спільнотою. Заслуговує на підтримку концепція, що тут треба враховувати найширші кола

людей українського роду всіх поколінь. Розроблення ідейно-програмових і організаційно-структурних норм для українських спільнот у різних країнах поселення — це справа окремого порядку. Тут необхідно брати до уваги обставини у відношенні до цілого комплексу культурних, побутових, політичних, економічних та інших аспектів.

І коли загально-ідеологічна база діаспори, як теж і її громадська світова надбудова є спільною справою усіх українців у вільному світі, так специфічно-ідейне і організаційне оформлення українських спільнот в окремих країнах належить до їх виключної компетенції і відповідальності. Тут необхідно шукати розв'язок для поєднання і взаємного творчого доповнення двох сфер впливів у формуванні світогляду української людини, як свідомого члена самобутньої української спільноти. Довговічності ж спільноти не досягнути у відокремленні від головної струї довілля, чи в конфлікті з нею. Мова тут про справи широкого закрою, які вимагають зусиль для планування і реалізації з перспективи поколінь. Це проблематика не тільки гідна уваги Пласту; потенціально вона спроможна служити для його ідейної обнови й цілеспрямованості.

У зв'язку з тим висувається на передове місце справа відношення Пласту і його індивідуальних членів до ідеї "вічної української діаспори". В контексті сказаного треба погодитися, що ролія Пласту в установленні тієї ідеї мала б бути значущою і провідною. З тим пов'язаний цілий ряд висновків щодо тез ПКТ, які стоять на порядку денному конгресу і які було розіслано враз з дискусійним матеріалом для обговорення на ширшому пластовому форумі.

Нав'язуючи до сказаного вгорі, до таких висновків можна б зарахувати наступні:

1. Основна ролія Пласту й дальша її доля тісно пов'язані з українськими спільнотами в діаспорі і службою їх інтересам.

2. Ідеологічна концепція української діаспори потрібна для скріплення життєвих процесів окремих спільнот. Вона теж необхідна для устійнення програмово-ідейних норм сучасної пластової організації.

3. Коли до українських спільнот у діаспорі треба зараховувати людей українського роду в найширшій його

інтерпретації, а завданням пластової організації є зосередити увагу на підготування провідних кадрів спільноти, членство Пласту мало б набиратися з найсвідомішої та здекларованої частини спільноти. Ідейне наснаження членства має бути критерієм елітарності пластової організації.

4. У світлі повищих засновків повністю виправдується погляд, що сама християнсько-національна ідеологічна основа Пласту має залишитися незмінною, як довго існує Пласт. Зате інтерпретацією ідеологічного кредо необхідно розвинути й достосувати до обставин і потреб часу, і місця. Зокрема в розробленні програмово-ідейних норм особливої уваги вимагає інтерпретація вірності Україні з перспективи відношення до української спільноти і до країни поселення (народження).

5. Ідейну обнову Пласту треба вважати передумовою його безперервної життєздатності. І коли початкова ініціатива лежить тут на плечах пластових провідників, треба погодитися з думкою, що основну дальшу працю мусять узяти на себе члени молодшого сеніорату у віці 30 до 40 р.р., у їх подвійній ролі: як відданий пластовий актив і як батьки дітей, які поповняють ряди пластового новацтва.

6. Рука-в-руку з ідейною обною Пласту мало б іти уструнчення пластової організаційної системи в цілому. Тут належать проблеми, які стосуються компетенцій і праці головного й крайових та станичних провідів, методів зв'язку і конкретного уточнення статусу пластового сеніорату й пластових куренів у системі пластової організації. Не мало б бути сумніву, що в контексті обговорюваної проблематики, ролія сеніорату як 4-го уряду — ключова і незамінна. Водночас фактичне, а не декларативне введення в життя принципу підчинення сеніорату, як теж і пластових куренів, пластовим проводам на всіх щаблях пластової організації та їх ефективне введення у головну струю пластової роботи, треба вважати основною вимогою і передумовою успіху Пласту на дальшу мету.

Брізбен, Австралія, 1-ше листопада, 1986

ДЕЯКІ АВСТРАЛІЙСЬКІ ДУМКИ ДО ПРОБЛЕМ ПКТ

ПРИМІТКА: Ця стаття була подумана як матеріал до використання КПС-ою в Австралії при компіляції відповіді її членів на запитник організаторів Другої Сесії ПКТ-2. До такої компіляції не дійшло. Друкуємо допис у його оригінальній формі як лист автора до КПС.

Згідно з Вашим проханням, я переглянув передані мені матеріали, що будуть розглядатися Другою Сесією ПКТ і подаю мої зауваження.

Видається, що було б не від речі з'ясувати в нашій відповіді деякі окремі риси пластування в Австралії, які докорінно відрізняють нас від решти нашої діаспори в західньому світі. Постараюся їх коротко уточнити, при чому, однак, не можу поминути деяких відомих фактів з історії нашого тут поселення.

Історичне тло

Перші наші поселенці появилися масово в Австралії щойно по війні в 1948 році за схемою переселення воєнних біженців з таборів Ді-Пі в Німеччині. У той час австралійський уряд був зацікавлений головню у некваліфікованих робітниках для фізичної праці і вимагав дворічного зобов'язання працювати на визначених ним роботах. Професіонали й родини з дітьми були знеохочені хоч би тим, що могли емігрувати лише працездатні особи, а їх родини мусіли залишатися в Європі на неозначений час. Очевидно, охочих ризикнути розлукою у непевних повоєнних часах не було багато. Тому теж емігрували здебільшого молоді хлопці й дівчата віком 20-25 років, самітні або щойно одружені, часто з чужинками, з низькою освітою таборового стандарту. Якщо були в них батьки, вони приїжджали пізніше, звичайно по році.

У висліді, між австралійськими поселеннями майже не було дітей у віці 10-18 років, які б були народжені ще в Україні, а проте з природним сентиментом до неї, добули б хоч частину середньої освіти в Європі й були б замолоді до безпосередньої обов'язкової фізичної праці. При сприятливих родинних умовах вони

повинні були б закінчити середню і добути вищу австралійську освіту, стати кваліфікованими професіоналами й природньо увійти з певним стажем в австралійське середовище, задержуючи проте чітко оприділене українське коріння. Їм не повинно б було трудно поєднати поняття двох батьківщин, практично так само, як не трудно було це їхнім батькам. Вони були б у віці 50-55 років, а їхні діти мали б саме творити ці ідеальні 30-35-літні родини, ключеві для втримання "вічної діаспори" (Винницький). На жаль, як вище відмічено, наша ситуація в тому далеко відмінніша від Америки й Канади.

Наш теперішній стан

Коротко пригляньмося нашому теперішньому станові. У нас відносно мало старших віком інтелігентів. Здебільшого, може за винятком нечисленних інженерів (які не завжди соціально активні), вони не змогли проявити себе професійно й не включилися, в якійсь відмітнішій мірі, в соціо-політичне життя своєї нової країни поселення. У висліді вони цупко тримаються українського гетто, надаючи йому непохитний ортодоксально-націоналістичний характер. Довкруги них гуртується набагато численніше простолюддя — патріотичне, жертвенне, але до болю примітивне й податливе на не все чесну пропаганду різного характеру, Слід ствердити, що більшість з них бажала дати своїм дітям можливо добру освіту, у висліді чого є у нас доволі велике число роджених уже в Австралії молодих професіоналів, які іноді займають відповідальні становища. Мабуть всі вони покінчили суботню українську школу, були членами у Пласті або СУМі — (часто тому, бо батьки того бажали), але дуже мало з них залишилися членами цих молодечих організацій. Не бачимо теж їх активними в загально-громадських організаціях, ведених їхніми батьками.

Не місце тут застановлятися над причинами мало не тотального незацікавлення нашої молоді інтелігенції встановленими товариствами й інституціями. Досить ствердити, що така байдужість існує, і в крайніх випадках межує з повною неґацією всього, що робить старша генерація. Можна припускати, що вищенаведена обставина браку батьків віком 50-55 років є вагомою до цього явища причетна. Слід, однак, відмітити, що іноді, на тлі цієї байдужої більшості появляється горстка молодих активістів з деякою амбіцією проявитися в українському житті в

його теперішній, або змодифікованій формі. Так, наприклад, у провіді нашої громадської централі (СУОА) є саме такі молоді люди. На жаль, всі такі прояви були лише спорадичними короткотривалими спалахами.

Великий і доволі шкідливий вплив на молодь має сильно зматеріалізоване, в загальному малоідейне і малопатріотичне австралійське середовище. Брак видного патріотизму відрізняє його від американських і європейських середовищ і різко суперечить фанатичному патріотизмові старшого українського покоління. Відчувається, що під його впливом наша молодь не завжди може цей батьківський фанатизм зрозуміти, в більшості сприймає його з певною дозою скептицизму, а іноді прямо осуджує і відкидає.

Наші молоді професіонали

Все ж таки, не зважаючи на цю загальну байдужість до всього встановленого, неможливо твердити, що між молодими нашими інтелектуалами немає українського сентименту. Передусім вони товаришують між собою більше, ніж з чужинцями. Вони стараються творити свої власні товариства градуантів, як ерзац існуючих товариств, з часто цікавими й гідними уваги плянами. На жаль, їхні добрі пляни звичайно залишаються лише плянами і не стає снаги послідовно переводити їх у життя. Для постороннього глядача виглядає, немов тим вони хотіли б приглушити підсвідомий голос смумління, але без дійсного бажання мужньої розв'язки. Остаточо здебільша вони вдовольняються товариським спілкуванням і забавами.

Їхні сходи майже завжди ведуться англійською мовою, і вона теж з правила є їхньою розговорною мовою у приватному житті. Як приходять діти, буває різно. Одні не навчають дітей української мови, мовляв, дитині буде легше в школі, другі, навпаки, говорять з малими дітьми українською мовою більше або менше послідовно. Як можна оцінити, ніхто з них, може за винятком деяких білих круків, не читає ні українських книжок, ні української преси. Тому теж їхня мова бідна, лексикон дуже обмежений, і в більшості випадків синтакса і граматики жалюгідні. Це стосується головно молодшого покоління віком нижче 30 років. Слід признати, що між старшими, віком 30 до 40 і більше років, є багато таких, які відносно свobodно володіють українською мовою, але звичайно з невеликим запасом слів, що

створює своєрідний українсько-англійський воляпик. З малими винятками при дітях вони говорять між собою англійською мовою і це додатково погано впливає на українське навчання дитини. Як дитина підросте, побільше одні й другі приводять до суботньої української школи (4-5 годин навчання в тиждень) в надії, що там дитина вивчить, або удосконалив мову. Позитивні висліди цього навчання досягаються лише в нечисленних випадках інтенсивної співпраці батьків і їхнього доброго знання мови, а здебільшого є маловтішні. У висліді українська школа стає щораз більше двомовною з поганими перспективами на майбутнє, а середній мовний стандарт доростаючої молоді залишається далеко недостатній для свobodного спілкування. Можна сподіватися, що ще одне покоління — маю тут на думці нинішніх немовлят — буде можна сяк-так втримати при українстві в його традиційному розумінні, але дальший характер нашої діяспори в Австралії буде вже, мабуть, докорінно інакший.

Більшість наших молодих професіоналів відносно добре ситувана матеріально й, можливо, їх сентимент до українства можна би міряти їхньою жертвенністю на українські потреби. Особисто маю деякий досвід у збірках на УВУ, ЕУ і КОДУС, т. зн. сприйнятливі, зрозумілі їм цілі. Вражає, що з правила пожертва від молодих жертводавців не приходиться самотужки, а треба за неї просити, і то часом кількакратно. Все ж таки у нещодавній місцевій збірці на ЕУ з 44 "запрошених" професіоналів 40 відгукнулися більшими жертвами і лише чотирьох відмовилося, в тому два з цікавих причин. Один з них лікар-спеціаліст, з дуже доброю практикою, прийшов з дружиною (чужинкою!) до висновку, що насправді вони не мають жодного відношення до українського середовища і тому не будуть жертвувати на українські потреби. Другий бізнесмен-мільйонер уважав, що брак підтримки його бізнесу українцями в час, як він розбудував цей свій бізнес, звільняє його з обов'язку жертвувати на українські потреби. Ця остання обставина цікава і багатомовна, зокрема коли мова про творення високоякісної духовної еліти, про що дальше.

Мені здається, що зараз між нашими професіоналами немає великих труднощів щодо розв'язки проблеми двох батьківщин. Вони, звичайно, всі австралійці. Кілька років тому ми повели інтенсивну кампанію на приєднання більшої кількості інтелектуалів у звичайні члени місцевого НТШ. Одержали кільканадцять аплікацій, всі українською мовою і всі з відміткою

в рубриці “націоналість” — австралійська. Можливо важко робити висновки на основі відносно малого зразка у специфічному випадку, зокрема беручи до уваги можливість “семантичних розходжень”. Все ж таки видається, що в загальному ця відповідь дійсна для всіх інтерпретацій слова. Можливо, що насуваються деякі сумніви у випадках дискримінації, які, однак, по відношенні до тут родженої і едукованої молоді, є відносно нечисленні. Слід, проте, відмітити, що між молодістю інтелігенцією немає помітної тенденції змінити прізвища, за винятком англізації імен.

Вічна діаспора

З австралійською гарматою, як вище, важко уявити собі ефективний приціл на кілька поколінь. В основі такий приціл треба би виправдати вагомістю мети і завдань еміграції і він був би зумовлений так реальними можливостями їх здійснення, як і життєстійкістю самої діаспори. В загальному, завдання еміграції можна б розділити на дві категорії обов'язків щодо материка і по відношенні супроти спільноти в діаспорі.

Логічно, слід би було вперше з'ясувати конкретні завдання діаспори в контексті державницьких і інших потреб та аспірацій народу на рідних землях. Мені видається, що вони доповнюють, треба робити це все, що в інтересі народу, а що з таких, чи інших причин того не можна доконати засобами в державному розпорядженні. У цьому розумінні ці завдання є “вічні”, незалежні від ступеня суверенності держави і набирають окремої важливості й змісту у випадку браку цієї суверенності. Очевидно, практичні “приціли” будуть мінятися в залежності від кожноточасних обставин.

Як зараз, забудьмо раз на все за наш поворот на рідні землі, для старших він запізний, для молодих нереальний. Забудьмо теж за дечі провідницькі аспірації, вони побудовані на піску. Зате слід нам було б приділити зосереджену увагу цьому нашому доповнювальному завданню і поважно застановитися над тим, чим і як, беручи до уваги теперішні й можливі майбутні людські ресурси, діаспора зможе його виконати. Приходять на думку дві конкретні пропозиції, а то:

I. Творити культурні надбання там, де цього неможливо робити на рідних землях. Маю тут на думці надбання в широкому їх розумінні, не обмежуючись лише до українознавчих ділянок. Вселюдські і суто національні вартості важко нині

розмежовувати. Природньо і правильно, що вони мусять переплітатися і що не треба нам того ні соромитися, ні боятися.

II. Знаходити серед впливових чужинців якнайбільше українських приятелів. З тим пов'язана конечність доступу до впливових кіл, з одного боку, і вимога високого особистого авторитету, що звертав би чужу увагу й викликавав пошану, з другого боку. В цю категорію вміщаю все те, що іноді окреслюється такими гаслами як “бути амбасадорами”, “ширити нашу правду” тощо.

Для обидвох завдань треба **творчих людей високого калібру**, які видимо являлися б експонатами саме української спільноти. Чи в тому контроверсійне знання української мови конечне, не знаю. Воно безумовно побажане, як може деяка візитка національної ідентичности, але само по собі, не становить “conditio sine qua non”. Бо й насправді — яка користь Україні з того, що Петро чи Гаврило, скажیم в Аделаяді, знають ліпше або гірше українську мову, як лише вони свідомі свого походження, не цураються і не забувають за нього і сповняють те, що для України корисне?

Слід ствердити, що дотепер не було в нас зосередженої громадської акції творити високоартісну духову еліту. Справа кваліфікацій, високошкільної едукації і післядипломових спеціалізацій дітей є зараз вповні залишена ініціативі батьків і немає спроб будь-якої раціоналізації пропагандою й стипендійними допомагами. А слід було б думати, що на довшу мету діаспора зможе виправдати себе саме стандартом молодого покоління і його пов'язаністю з її аспіраціями.

Примарним обов'язком діаспори щодо себе самої вважаю самозбереження т. зн. вимогу вдержати себе при житті якнайдовше і в якнайкращому стані. Проблема самозбереження ускладнена обставиною, що тут практичні “приціли” у великій мірі залежні від дуже різних середовищ, в яких доводиться їй жити. У цьому контексті треба вважати втримання мови однією з фундаментально важливих умов. Спільна мова зумовляє спаяність діаспори, вможливляючи свобідне спілкування між поселенцями різних країн і тим пов'язуючи їх в одну цілість. Її відсутність мусить довести до фрагментації і так послабити, або й зовсім знівечити можливість ефективно виконати розраховані на “далекий приціл” обов'язки у відношенні до материка, як теж остаточно спричинити загибель самої діаспори.

Обставина, що мова являється суттєвою щодо змоги

виконувати обов'язки супроти діаспори, і в деякій мірі малозначною в відношенні до других дає основу твердити, що в нашій еміграційній спільноті є місце для всіх, тих, що нею володіють і тих, що її не знають, як довго вони в якійсь мірі і на якийсь спосіб пов'язані з українством. Це ствердження слід би, проте, уважати недійсним у відношенні до Пласту, з уваги до його елітарно-провідницьких аспірацій, які зараз є під розглядом ПКТ.

Пласт

Не можна погодитися з тим, що Пласт є складовою частиною діаспори і, на жаль, також і з фактом, що він і є у великій мірі відбиткою незavidного її (діаспори) стану. Чи він має свідомо перебрати провідну роль в довговічному житті діаспори, справа дискусійна і залежна від багатьох передумов. Зокрема важко відповісти на це питання в Австралії, де стан Пласту доволі нестійкий і де мало тих ключових "ідеальних родин" Винницького. Все вище сказане "mutatis mutandis" можна пристосувати до Пласту. Тому теж зосереджуся на двох проблемах, які мені видаються зокрема доречними.

Брак ентузіазму

1. Це головна причина кволости старшого пластуства, головне в чоловічих частинах, і остаточного масового відходу з Пласту в старшостудентському віці. Насувається припущення, що немов пластова ідеологія, пластовий закон і інші вимоги стають для старшої молоді неатраaktivними. безвідносні і недоречні. Нема де правди діти, що всі наші закони пасивного характеру, бути добрим в усьому, і що мало в них елементів, які підкреслювали б ініціативу, осяг, дію. На рідних землях ми бачили в них передумову, "суху заправу" до великого грядучого діла і розглядали їх на базі нашого обов'язкового безспірно-ідеалістичного світосприймання. Нашій молоді тут важко поєднати цю ідеалістичну настанову з грубо матеріалістичним світоглядом капіталістичного довкілля і тяжко бути лицарським там, де на ділі лише кулак й безоглядна погоня за матеріальною наживою аплодується і дає престиж і пошанівок.

Цей брак ентузіазму зокрема важливий у контексті розглядової проблеми "вічної діаспори" і ролі Пласту. До всякої провідної ролі треба ентузіазму й посвяти. Видається, що Пласт

треба було б переключити на щось у роді руху духового відродження з месіаністичною закруткою, щоб він міг виконати якунебудь провідну роль.

Мова

Правильно, в Пласті треба втримати українську мову. На жаль, наші школи й наші молоді родини не продукують достатньої кількості дітей із знанням цієї мови, щоб можна було ними задовільно поповнювати пластові ряди. Насувається думка, чи Пласт самий не повинен включитися в процес мовного навчання. Маю тут на увазі такі можливості, як: Дискусії з батьками про потребу мовного навчання дітей дома, організацію мовних гуртків і гуртків книголюбів, спеціальних мовознавчих таборів, конкурсів, фестивалів тощо. Тут теж можна б включити спонуку письменників писати, або перекладати книжки для дітей і молоді старшого віку з актуальною тематикою і спонуку громадських організацій фінансувати їх видання, організацію бібліотек з молодіжною тематикою тощо. Теж, вкінці, постійний догляд, щоб пластуни цю мову вживали і щоб читали книжки.

На цьому кінчу й прошу вибачення за пізню відповідь. Очевидно, все написане є до повної Вашої дискреції.

Нема людини, яка б не бажала вирватися з клітки тривимірного життя на безмежжя Простору і Часу. У цьому стимул людського поступу. Ось у цю мить ти визначаєш: довжина — вік, ширина — можливості розуму, висота — сумління. Світ наш побудований на трьох вимірах, тому підлягає знищенню. А якби він був побудований на чотирьох, був би вічний". Тривимірність — це забитий дошками світ, за яким нічого немає. Спроба знайти з нього вихід у геометрії, а геометрія — це простір для існування, і саме існування повинно бути багатовимірне, бо навіщо воно тоді, який був би в ньому сенс, якби біологічна, наприклад, тривимірність — народження — життя — смерть — не переходила в духовну категорію, щоб жити вічно в безмежжжі Простору і Часу?

Коли художник знає закони перспективи, він дає змогу явню проникнути у глибину сутності явища — четвертий вимір.

(Роман Іваничук: "Четвертий вимір").

“ВІЧНА УКРАЇНЬСЬКА ДІЯСПОРА”

3 думок Другої сесії Пластового Конгресу Третього

Вечері 28 листопада 1986 р. голова Головної Пластової Булави пл.сен. В. Янішевський офіційно відкрив у просторах залях монастирських забудовань наших Сестер Служебниць в Анкастер, Онт. другу сесію ПКТ. Вже навіть проїхавши браму цих прекрасних забудовань, відчувався якийсь спокій, відпруження і медитативний настрій. Молитву перевів о. Р. Ганкевич. Присутніх було понад 70 осіб. Сцену й головну залю нарад, як і на першій сесії, дуже дбайливо прикрасив наш відомий мистець з Боффало пл. сен. М. Борачок, який вже два дні перед сесією почав свою працю. Після привітів організатор ПКТ пл. сен. І. Винницький подав програму та пояснення до неї, коротко нав'язавши до змісту першої сесії, яку приготувляла пл. сен. Л. Залеська-Онишкевич та Л. Крупа. Пл. сен. Л. Крупа виголосила гарний привіт. Відтак присутні мали нагоду послухати звітів дискусійних кружків по станицях, як і окремих членів Пласту з далекого віддалення, напр. Австралія. Звіти ці були щирі, повні реальних турбот, труднощів та журби про майбуття Пласту. В деяких звітах відчувалося ентузіязм, в інших болючий песимізм. Дехто займався долею української діаспори та традиційних ідеалів Пласту, проблемою суті Пласту. Інші запитували, чи Пласт повинен займатися долею всієї української діаспори. Хтось висловив надію, що появиться ще людина типу основника Пласту д-ра О. Тисовського (Дрота). Були також думки, щоб членство Пласту брало участь у політичному житті країни поселення. Дехто уболівав над долею української мови й над зниканням ідеалів Пласту в реальному житті.

Ключеву доповідь про “вічну українську діаспору” виголосив пл. сен. Іван Винницький. Він у солідно опрацьованій, цікавій і оригінальній доповіді дав дефініцію діаспори та вказав на ролі Пласту в її формуванні. Він сказав, що ця діаспора вже існує, що комунікація між одиницями, суспільними організаціями і церквами вже переходить кордони. Завершенням цього є СКВУ як символ ЦІЛОСТИ. Він завважує ренесанс українців Заходу

Канади, вияви його у політичному й суспільному житті країни поселення тощо. Як інженер науковець він дуже вміло нав'язав до трьох вимірів сучасної людини, даючи позитивну візію такої “вічної української діаспори”, в якій здобутки української людини зараховуватимуться як вклад у вселюдське добро світу. Його доповідь справді додала дещо духа оптимізму та наснаги до активізму.

У дальшій програмі пл. сен. О. Субтельний, у доповіді на тему “УНР — перший приклад держави з багатокультурним устроєм” дав наглядний приклад української держави, де меншості мали конституцією забезпечені права, як напр., Секретаріат Жидівських Справ. Доповідач переконливо ствердив, що ми таки потребуємо ідеологій. Ідеологія є конечна в часі кризи, яку ми українці тепер переживаємо. Ідеологія це система ідей, це неначе компас, який вказує звідки ми вийшли, де знаходимося і куди повинні йти. Ідеологія є особливо важлива для молоді, яка часто запитує: “Навіщо бути українцем в діаспорі?” Відповіддю може бути ствердження, що тим ми збагачуємо світову культуру, а бути індивідуальністю значить збагачувати свою спільноту.

Після цієї доповіді пл. сен. Ю. Войчишин відчитала працю пл. сен. І. Головінського, проф. психології, на тему: “Доцільність і конечність збереження національної окремішности в діаспорі”. У його цікавій доповіді він поділив членство на три групи: тих, що почали пластування в рідному краю, тих, що прийшли на світ у таборах ДіПі та тих, які народилися в діаспорі, в країнах сталого поселення. Кожна з цих груп має іншу психічну настанову та різне почуття чи відношення до України. Існує багато чинників, позитивних і негативних, які впливають на почуття національної окремішности в діаспорі, зокрема, Церква, родина, всі разом впливають на вироблення доброї і сильної волі. Негативно впливають байдужість, брак сили волі, душевна порожнеча і почуття меншевартості. Тому пластова ідеологія потребує повнішого й глибшого умотивовання її вартостей. Доцільність збереження національної окремішности в діаспорі впливає з природного закону життя-буття, історичної рації та психологічних потреб людини і тут пластова ідеологія повинна грати неабияку ролі.

Далі в програмі була панель під проводом пл. сен. С. Гойдиш з доповіддю пл. сен. Д. Горбачевської та ст. пл. О. Винницької. Перша говорила про “Аналізу підходу до проблеми співдії батьків і впорядників, яку застосовує Скавтінг в ЗСА, і що з тієї системи

можна б використати в Пласті. Згадавши про т.зв. "позитивну духову настанову", вона дораджує зміни у підході, а не в засадах. Скастові організації в ЗСА стараються бути неначе джерелом постачання програми, метод, інструкторів тощо для бажаючих підписати з ними контракт. Вони сильно звертають увагу на співпрацю з батьками. Ст. пл. О. Винницька передала в цікавій формі неначе персональні пережиття молоді виховниці та добрий і корисний вклад праці в помочі матерів її грукта. В другій панелі під проводом Р. Ващука взяли участь такі члени: Надя Луців, Любомир Маркевич, Р. Смик та Ю. Савицький. Їхня тема була: "Для яких батьків Пласт?" Н. Луців, як директор цілоденної школи, описала власне батьків, які дбають про ту Божу благодать, дітвору і молодь, як майбутність народу. Л. Маркевич говорив, що успіх у праці з молоддю у великій мірі залежить від співпраці батьків та висоти пластових вимог. Висота вимог Пласту має притягаючу силу. Свою доповідь він доповнив статистикою з Едмонтону.

В основному Пласт є таким, яким батьки бажають, щоб він був. Пл. сен. Ю. Савицький передав свою доповідь на плівці відео. Він розробив її на практиці у своїй станиці, подаючи реальний стан, як він його бачить. Пл. сен. Р. Смик у подібний спосіб представив стан Пласту у своїй станиці.

В суботу ввечері наші добрі Сестри Службениці приготували гарну спільну вечерю. Господинею вечора була пл. сен. Шулякевич. Під час вечері Л. Романків відчитав свою філософську гумореску, а господиня вечора відчитала свою повну гумору актуальну поезію створену таки під час сесії. Відтак Д. Горбачевська відчитала цікаву доповідь пл. сен. Ольги Кузьмович на тему: "Сучасні пластові батьки — очима попереднього покоління".

Останню і дуже цікаву доповідь проф. і поета Богдана Рубчака на тему "Виклик для поета-письменника з двокультурною спадщиною" присутні вислухали з відеотеїпу.

В неділю після Св. Літургії, яку відправив о. Р. Ганкевич, учасники з цікавістю вислухали знаменитого промовця пл. сен. А. Фіголя на тему: "Дія Пласту (УПС) на громадсько-політичному полі в системі української організованої діаспори". Він погратулював організаторові цієї сесії проф. І. Винницькому за те, що так вміло подав візію Пластові й українській спільноті про "вічну українську діаспору", підкреслюючи за Винницьким, що "немає нічого ліпшого, як добра теорія". Після роздумувань йтиме

добре діло. Д-р Фіголь ствердив, що СКВУ може служити як постійна організація українських спільнот. Пласт повинен впливати, щоб СКВУ заступав принцип ЦІЛОСТИ, діючи як парламент. Візію Винницького треба поширювати, популяризувати та шукати доріг і засобів її реалізації. Після цього відбулася цікава дискусія в якій хтось жартома додав, що СКВУ не діє як парламент, але як Об'єднані Нації. Доповідь пл. сен. Ю. Даревича на тему: "Великі проекти" відчитав Л. Маркевич. Такими мегапроектами можуть бути: Енциклопедія українознавства, шкільництво, інформація про українську проблематику тощо. Вкінці були доповіді на тему: "Пласт і українознавство", які виголосили пл. сен. В. Анрушків і Т. Онищук. Після звітів майстерень, заключне слово виголосив пл. сен. І. Винницький, даючи підсумки сесії. Голова ГПБ В. Янішевський, дякуючи всім, закрив цю дуже цікаву, оригінальну і багату думками-ідеями сесію, суттю якої було: вічна українська діаспора.

ПЛАСТОВА СТаниця
В ДИРОМІ

Немає більшої помилки, як бути завжди непомільним.

Спинаючись вгору, уживай власних ніг, не давайся нести, ані не сідай на плечі й гдлову інших.

Приклад є кращим за почування.

Людині сильного характеру нещастя може принести більше добра, ніж зла.

Нема людини, яка б могла спинатися вгору поза межі свого характеру.

Характер і сила особовости — це єдина вартість.

Волт Вітман

Характер це вислід нашого ментального відношення до світу й спосіб використовування нашого часу.

Губбарт

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

І. Головінський, Л. Ч.

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ І САМОВИХОВАННЯ У СВІТЛІ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

На протязі історії виховання в розумінні суспільно-культурної еволюції служило засобом передання з покоління в покоління правил співвідношення поміж одиницями й групами. Тому з історичного пункту бачення зустрічаємо різномірний підхід до виховних проблем у залежності від пануючих у даний час філософічних поглядів та наукових течій. Сучасні проблеми виховання й самовиховання слід розглядати у світлі історичних напрямків, світоглядово-ідеологічних течій та психологічних теорій.

Клясична система виховання віддзеркалювала в контексті грецької й римської традицій, філософічні погляди Плятона і Аристотеля. Цей напрямок із малими змінами тривав до 17-го сторіччя. Йому був притомний двоподіл, або дуалізм у інтерпретації духових явищ (психіка й ум). Психічні явища розглядалися як відокремлений процес від загального росту й розвитку організму. З поступом біологічних і фізіологічних наук дуалізм почав поволі тратити впливи, а психічні явища прийнято розглядати як психологічні прояви організму в цілому. Сучасна психологія для кращого зрозуміння психічного розвитку послуговується рядом інших наук, як наприклад, біологія, фізіологія, неврологія і невропсихологія. Однак, на практичне застосування психології до виховання мають також вплив світоглядово-ідеологічні течії.

У психологічній літературі можна завважити цілий ряд виховних теорій. Для кращого короткого огляду їх можна зібрати у три головні напрямки: а) християнський, опертий на релігійних основах, б) ліберально-прогресивний, опертий на дарвінізмі, прагматизмі і психоаналізі, в) марксистсько-комуністичний, на базі діалектичного матеріалізму.

Християнський виховний ідеал спирається на старинній традиції боротьби Добра і Зла, яка сягає в часи асирійсько-вавилонського вірування. Християнська традиція розрізняє два роди існування: духове й матеріальне. Згідно з тим вченням, інтелект і свободна воля існують окремо від фізіологічних і зміслових аспектів тіла і над ними панують. Метою виховання є сталити волю, характер і розвивати інтелект. У християнській виховній філософії бачимо сильні впливи грецьких філософів, у першу чергу Плятона й Аристотеля, як також Отців Церкви, наприклад Св. Августина і Св. Томи. Християнська виховна філософія мала сильний вплив на початки освіти в Україні. Впродовж нашої історії ті впливи були віддзеркалені у нашому письменстві, в "Поученні Володимира Мономаха", у працях Києво-Могилянської Академії, у творах Григорія Сковороди. Історично й психологічно, християнський виховний ідеал найкраще відповідає нашій духовості. Особливо тепер, у другій половині 20-го століття, християнський виховний ідеал став антитезою діалектичного матеріалізму. Для нас пластуни важливо відмітити, що християнський світогляд є в основі пластового виховного ідеалу. Ліберально-прогресивний напрямок у виховній філософії розвинувся під впливом течій дарвінізму, матеріалізму й психоаналізу. Основним твердженням дарвінізму є погляд, що людина стоїть у центрі знаного нам життя як витвір еволюційних процесів. У додатку, дарвінізм розглядає еволюційні процеси як вислід цілого ланцюга "припадковості", відкидаючи саме поняття доцільності, а разом і поняття Творця-Абсолюта. Лібералізм у виховній філософії постав як реакція до пуританської філософії, яка твердила, що людина приходить на світ в основі своїй злою. Тоді, коли пуританізм розглядав людську вдачу в основному злою, лібералізм, відкидаючи поняття "зла" і "добра", уважає людську вдачу в основі нейтральною. У ліберальній філософії виховання бачимо впливи французького романтизму 19-го століття, як рівнож впливи психоаналізу Фрейда. З точки погляду ліберальної філософії морально-етичні засади є релятивними поняттями, а в центрі ліберальної системи виховання стоїть особисте самовдоволення. Згадана філософія особливо широко опанувала думання американських і канадських високих шкіл. Вершком ліберального активізму в 1960-тих роках були студентські заворушення на університетах, інспіровані так званою "ліберальною лівцею".

Третім сучасним виховним напрямом слід уважати марксистсько-комуністичний. Сучасне комуністичне виховання є синтезом атеїзму, діалектичного матеріалізму та советської психології, яка в свою чергу розвинулася на основах рефлексології Сеченова і Павлова та реактології Корнілова. У теорії Павлова поняття свобідного вибору (волі) зводиться до знаменника відповідно розвинутих і вишколених рефлексій. З рефлексологією тісно пов'язаний атеїстичний погляд на життя. Як ідеологічний напрямок, атеїзм на початку нашого століття був оснований на так званому "примітивному" матеріалізмі 19-го століття. У нашому часі атеїзм переходить деякі зміни. Модифікуючи дещо ортодоксальний дарвінізм, але рівночасно відкидаючи поняття Абсолюта і Провидіння, сучасний атеїзм подає теорію "саморегулювання" організму.

Щоб могли краще насвітлити ролю виховання і самовиховання, розглянемо коротко стадії інтелектуального і психічного розвитку. Інтелектуальні здібності є вислідом скомплікованого процесу співдії фізичного розвитку, спадкових первнів, навчання і життєвого досвіду. У рамках цієї статті неможливо насвітлити всіх проблем зв'язаних із інтелектуальним розвитком, тому я обмежуюсь тільки до цієї схеми, яку подав загально відомий науковець-психолог П'яже та його учні.

Першу стадію розвитку він називає змислово-двигальною. У пересічній дитини ця стадія триває від народження до закінчення другого року життя. В цей час дитина в першу чергу розвиває свої змисли й двигальну систему. Співдія є тоді основана в першу чергу на змисловій орієнтації. Це, що дитина може сприйняти своїм дотиком, зором чи слухом, справляє на неї сильне враження. Тому важливо у тому віці, щоб фізичне довкілля дитини викликувало у неї позитивні враження. Тут слід звернути увагу на домашнє довкілля, як приміром вишивки, народню ношу, крашанки, образи і тим подібне устаткування.

Другу стадію інтелектуального розвитку називає П'яже перед-символічною. Ця стадія триває від третього до п'ятого року життя. Вона називається перед-символічною тому, що в цей час дитина починає розвивати такі інтелектуальні спроможності, які пізніше уможливають їй досягнути рівень символічного думання. Символічне думання є характеристичне тим, що ми починаємо уживати символів, себто знаків для репрезентації фізичної дійсности. Уміння оперувати символами абсолютно конечно, коли хочемо опанувати числа, читання й писання.

Від п'ятого до сьомого року життя дитина переходить так звану стадію інтуїтивного думання. П'яже пояснює інтуїтивне думання як переходову стадію поміж змислово-двигальним і символічним думанням. Іншими словами, коли в змислово-двигальній стадії думання є пов'язане з активною дією, приміром через дотик набуває зрозуміння різниці поміж предметами, то в стадії інтуїтивного думання дитина починає висловлювати свої думки в першу чергу в символічний спосіб.

Згідно з дослідями П'яже, конкретний спосіб думання завершується біля одинадцятого року життя, а суто абстрактний спосіб думання поміж дванадцятим і п'ятнадцятим роком життя. Співвідношення поміж змислово-конкретним, символічним і суто абстрактним способом думання можна подати таким прикладом: "чотири" можна розуміти як чотири конкретні предмети. Це поняття можна розуміти як слово "чотири", або число "чотири". можна також розуміти в суто абстрактному сенсі, як математично-символічну одиницю незалежну від цього, що вона собою представляє. Самозрозуміло, що хронологічні границі поодиноких стадій інтелектуального розвитку є приблизними, себто є індивідуальні різниці поміж дітьми.

Про стадії емоційного розвитку багато писали так звані теоретики "Я" психології. На початку нашої дискусії буде доцільним зазначити, що "Я" психологія розвинулася історично з психоаналізи і глибинної психології. Серед так званих сучасних "Я" психологів особливо популярним є Ерік Еріксон. Він заступає погляд, що стадії психічного, або емоційного розвитку, є приблизно паралельні до стадій хронологічного віку. Першу стадію він називає стадією "основного довір'я". У тому віці дитина відчуває беззастережне довір'я до батьків і тих дорослих, які нею опікуються. У залежності від переживань у тому часі, дитина набуває основи для позитивних, або негативних почувань.

У другій стадії психічного розвитку, яка збігається приблизно з раннім юнацьким віком, молода людина поступово набуває почуття "автономії". Еріксон пояснює цю стадію, як набуття довір'я до своєї власної особи і своїх спроможностей.

Із старшим юнацьким віком є також пов'язана стадія ініціативи, праці й осягів. Тут Еріксон розуміє такий рівень психічного розвитку, в якому юнак набуває потребу працювати і для далекоїдучої мети і тривалих осягів.

У віці старшого пластуна психічний розвиток завершує

формування індивідуальності-особовості.

Різний рівень інтелектуального й психічного розвитку вимагає різnorodних виховних метод. Психологи розрізняють у хронологічному порядку наступні стадії виховання: підсвідоме наслідування, пасивне виховання активне співвиховання, конфронтація поглядів, самовиховання. Підсвідоме наслідування в психологічній літературі англійською мовою називається "імпрінтінг", що в перекладі на українську мову можна сказати як "відображення". Підсвідоме наслідування починається вже перед шостим місяцем життя. Немовля підсвідомо наслідує свою матір, а згодом тих осіб, які є в його найближчому докільці. Підсвідоме наслідування приблизно кінчиться при закінченні стадії змислово-двигального рівня розумового розвитку. У тому часі дитина набуває основних підстав свого дальшого інтелектуального й психічного розвитку, як рівнож підстав розговорної мови.

У дитинстві, і до певної міри в ранньому юнацтві, відбувається таке зване пасивне виховання. Називаємо його пасивним тому, що напрям і мета виховання зосереджені на виховникові, а не на вихованцеві. Себто в тому часі від виховника походить ініціатива, стиль, метода й напрям виховання. Тут слід звернути увагу, що тяжко визначити, коли кінчається пасивне виховання і починається активне співвиховання. Навіть у ранньому юнацтві можна стосувати активне співвиховання, особливо серед дітей, які є інтелектуально й психічно краще розвинуті.

У стадії активного співвиховання виховник досягає бажаного висліді не так прямою метою, а радше втягаючи вихованця у співпрацю з собою, уживаючи сугестій та посередніх впливів. Тут на допомогу нам може прийти знання теорії мотивації, яка була докладно опрацьована Мазловим та його співробітниками. Суть полягає у тому, що виховник повинен використати вже набуті юнаком зацікавлення та бажання досягати успіхів. У стадії активного співвиховання юнак учиться самостійно планувати, переводити в життя свої плани та бути відповідальним за них. Самозрозуміло, що виховник повинен у потребі давати потрібні поради й вказівки.

Питання самовиховання в юнацьких уладах є надзвичайно складним, особливо в обставинах, серед яких живе наша молодь. Самовиховання повинно б впливати з бажання працювати над своїм інтелектуальним і психічним розвитком. Знаємо, однак, з

практики, що не всі юнаки мають таке бажання, і коли б їх залишити напризволяще, могли б "самовиховуватися" у такому напрямі, що суперечить вимогам Пластового Закону. Виховник повинен звернути увагу на тих вихованців, які виявляють позитивну ініціативу, створювати для них можливість самовиховання, і через них впливати на їхніх ровесників. У віці старшого пластуна завважуємо сильну тенденцію конфронтації поглядів. Молода людина не тільки думає, що вона найкраще сама запланує і виконає будьяке завдання, але вона також часто заперечує погляди й переконання старших. Тут слід відмітити, що конфронтація поглядів поміж молодшим і старшим поколінням є явищем психологічно природним. Конфронтація поглядів є конечним явищем, коли візьмемо до уваги, що тільки в атмосфері позитивної виміни думок може викристалізуватися нова ідея. Самозрозуміло, що якщо б молоде покоління безкритично приймало всі вартості, погляди й упередження старших, не був би можливий жодний поступ у сфері ідей і світоглядів. Знову ж з другого боку, якщо б молоде покоління беззастережно відкидало усі ідеї старших, не був би можливий гармонійний ріст і розвиток суспільства.

Конфронтація поглядів створює особливо актуальні, пекучі проблеми для нас, що живемо й працюємо в діаспорі. Самозрозуміло, що ті проблеми вимагають основної студії й обговорення. Звернім увагу на такий незаперечний факт, що вже сьогодні всі старші пластуни зросли і виховалися у діаспорі, а за кілька років буде все більше сеніорів, народжених поза межами України. Іншими словами, серед нас є щораз менше активних одиниць, які духово й екзистенціально пов'язані з Україною. Якщо хочемо зберегти Пласт і пластові ідеї живучими й незмінними для майбутніх поколінь, мусимо їх достосувати до існуючої дійсності. Ця дійсність вимагає самовиховання особливо від сеніорів і старших пластунів. Застановімся коротко, що розуміємо під поняттям самовиховання, які прикмети повинні характеризувати людину зацікавлену самовихованням, чому потрібне самовиховання навіть у зрілому віці, та які методи можна використовувати в процесі самовиховання. Поняття самовиховання можна розуміти у його вужчому і ширшому значенні. У вужчому значенні розуміємо самовиховання як методу, при помочі якої людина розвиває і скріплює свій характер, світогляд і поглиблює освіту своїми власними силами, у межах особистого зацікавлення. З другої сторони, є наявним

фактом, що самовиховання не відбувається в порожнечі. У ширшому розумінні багато чинників впливає у першу чергу на зацікавлення самовихованням і на процес самовиховання. Ті чинники ті ж самі, що в дитинстві й ранньому юнацькому віці мають пряме відношення до виховання. Самозрозуміло, що не кожна людина зацікавлена самовихованням, як також є індивідуальні різниці в тому, до якої міри зацікавлення самовихованням продовжується протягом багатьох років. Людина, яка має бажання здобувати знання й високий рівень особистої ініціативи, буде зацікавлена самовихованням. Ті, які думають, що вони усе знають, самозрозуміло не будуть зацікавлені самовихованням. Рівнож самовиховання ґрунтується на бажанні бути кращим під оглядом характеру й особовості. Це одне з найтрудніших завдань, бо є мало дорослих людей, які систематично застановляються над своєю поведінкою. Як часто ми сеніори застановляємося, якою була наша поведінка протягом дня по відношенні до Пластового Закону. Вкінці, важливою передумовою самовиховання є толерантне відношення до думок, ідей і поглядів інших. Тут слід зазначити, що бути толерантним ще не означає бути безкритичним. Властиво чим більше толерантною є людина, тим більш стійкою і принциповою може вона бути у своїх поглядах. У таких людей толерантність впливає з почуття своєї власної вартості, правильності своїх поглядів, самовдоволення. Нетолерантність і вороже ставлення до поглядів інших є часто виявом почуття особистої меншевартості і сумнівів у правильність своїх власних переконань.

Тепер більше ніж будь-коли потрібно безперервного самовиховання. На це складаються два важливі чинники. В першу чергу знання, набуте в час середньошкільних чи навіть університетських студій, вже не вистарчає, щоб бути освіченою людиною. Це тому, що самі ділянки знання ростуть і розвиваються з завжди зростаючою швидкістю. Людина, яка закінчила університетські студії десять чи навіть п'ять років тому, якщо не буде продовжувати своєї освіти систематичним читанням найновіших книжок і журналів, поволі буде відставати від своїх ровесників. Можна завважити з одного боку роздвінення і зрізничування спеціалізацій, а з другої потреби синтезу набутого знання.

Для нас, як пластунів, потрібно безперервне самовиховання також тому, щоб могли протиставитися тим деструктивним течіям нашого довілля, які незгідні з ідейними засадами Пласту.

Як вже було згадано раніше, тими течіями, протилежними пластовій ідеології, є атеїзм та діалектичний матеріалізм. На жаль, тепер у нашій дійсності наша студіююча молодь виставлена на згадані впливи фактично на університетах ЗСА і Канади. Щоб боротися з тими впливами серед старшого пластуництва сеніорат майже нічого не робить, просто тому, що мало хто з нас цікавиться самовихованням у старшому віці.

Ті, які уважають самовиховання кінцевим у нашій добі, повинні б застановитися, які методи використовувати, щоб досягнути бажаний вислід.

Тут слід звернути увагу на ті засоби, якими можна б послуговуватися, щоб досягнути бажаний вислід у процесі самовиховання. Запропоную деякі з них, а самозрозуміло, що можна б вичислити й багато інших тут не згаданих. Згадані засоби можна б поділити на індивідуальні й групові.

До індивідуальних слід зачислити такі засоби масової інформації, як: пресу, журнали, книжки й телевізію. Над ними ми маємо контроль до тієї міри, що можемо систематично вибирати те, що читаємо й оглядаємо. Ми повинні б систематично читати не один чи два, а більше українських часописів, щоб мати свій погляд на різні явища нашого суспільно-громадського й політичного життя. Спитаймо себе, скільки з нас передплатує більше ніж один український журнал і його читає? Тут я навіть не думаю, що є потреба згадувати про кінцевість передплати "Пластового Шляху". Чомусь, на жаль, видається мені, що є такі пластуни, які не виконують навіть і цієї мінімальної вимоги. Важливим засобом індивідуального самовиховання є книжки. Для доцільного самовиховання не вистарчає читати тільки те, що попаде під руку. Треба запланувати для себе систематичну лектуру, яку ми бажали б прочитати впродовж одного чи кількох років. Тут слід взяти до уваги класичні твори в ділянках: виховній, суспільній та історичних наук. До групових засобів самовиховання слід зачислити дискусійні сходи, гуртки книголюбів і тим подібне. Тут можна б зачислити, поза рамами Пласту, ті різноманітні вечірні курси, яких є так багато на університетському рівні.

На закінчення слід підкреслити, що часи, коли самовиховання кінчалось з набуттям університетського чи гімназійного диплому, вже безповоротно минули. Самодіє самовиховання є життєвою кінцевістю й ніколи не запізно починати самому від себе.

Теодісій Самотулка

ОСНОВНІ ПИТАННЯ САМОВИХОВАННЯ*

Містимо статті про самовиховання, які були виготовлені на наради ПК Другого, але не були опубліковані. Матеріали ці не тільки цікаві, але й актуальні завжди!

ВСТУП

“Пізнай себе, буде з тебе” — народня мудрість.

Термін самовиховання, хоч і не новий, не зумів здобути собі, що так скажу, права громадянства. Немає згадки про нього в енциклопедіях, і в інших педагогічних лексиконах навіть на початку цього сторіччя, а Енциклопедія едукатійного досліду (Encyclopedia of Educational Research), Нью-Йорк з 1950 р. не має англійського відповідника на вислів самовиховання. Саме ж поняття самовиховання було вже відоме давніше. Говорили про нього Песталоцці, Фребель, а також Юнг, що самовиховному процесові надав назву індивідуального процесу.

У нас, у Пласті, я не знайшов ні визначення, ні більше річезового сформулювання поняття самовиховання. Дискусія на нашому другому семінарі показала, що нам необхідно докладно обговорити питання самовиховання та подати до відома загалові пластового членства його визначення, мету тощо, якщо хочемо класти його в основу пластової методи.

Вихідним кроком до обговорювання питання самовиховання хай послужать думки видатних пластунів, не називаючи їх прізвищ, бо досвід показав, що ми ще не є так зрілі, щоб могли зрівноважено дивитися дійсності в очі й признати собі, що наші знання про самовиховання мізерні, а наша самовиховна практикак ще мізерніша.

У ПШ ч. 11 на стор. 39 читаємо: “Вірю тільки в самовиховання”... “Отож пластун-сеніор не може думати, що з переходом до пластового сеніорату закінчилося його самовиховання”. На іншому місці знаходимо пояснення до

самовиховання, а саме в змислі “вчитися”, “набувати знання і досвід”.

На стор. 69 ПШ ч. 7 читаємо: “Ці пластові сеніори не є вже пластунами. Це є люди, що перейшли самовиховання в Пласті”..., а на стор. 72 у продовженні згаданої статті “Очевидно, що це самовиховання з віком сильно еволюціонує. набирає чимраз більше форм реальної громадської праці...”

На цьому місці я хотів би згадати, що в 1962 р. на Великій Раді УПС я висловив мої міркування до питання психологічних основ сеніорату в Пласті й запропонував юнгівський індивідуальний процес як основу самовиховання сеніорів.

Як бачимо, названі думки про самовиховання не дають ясного образу, що таке самовиховання, а юнгівська концепція не знайшла зрозуміння або не була сприйемлива для сеніорів, коли згадана моя сугестія пройшла майже без жодної реакції зі сторони сеніорів, а про провід УПС годі вже й говорити.

Питання самовиховання у минулому

Зачнімо від Песталоцці. Вілібальд Клінке пише так про його основні думки на виховні теми: Згідно з міркуванням Песталоцці людина по своїй внутрішній структурі має три аспекти — як твір природи є інстинктовним еством, як твір спільноти є соціальним еством, як твір самого себе є моральним еством, яке визначає себе в намаганнях і діях. Найбільшою вартістю людської природи є те, що людина з уваги на її моральні “анляген” може піднятися понад рівень тварини. Людина, як шедевр створіння, повинна бути також шедевром власного виховуючого вміння, її самовиховання. Песталоцці вірив в те, що людина має в собі внутрішню силу, яка унапрямлює її до досягнення ступеня справжньої людяности.

Фребель, добре нам відомий як творець дитячих садків, розробив свою концепцію виховання, починаючи від ранне-дитячого віку по університетський період розвитку людини. З його думок про виховання я б хотів навести таку: “Людина сама... може дальше формувати себе на кожному з її розвиткових ступенів у постійно поступовій закономірності згідно з індивідуальними “анляген” і особистими потребами шляхом самоосвіти і самовиховання” (Grundzuge der Menschenerziehung). Ото ж Фребель говорить про необмежений прогресивний розвиток людини, яка хоче самовиховуватися. Він підкреслює

важливість адаптації та інтеграції в процесах росту людини такими словами: "Зробити внутрішнє зовнішнім, зовнішнє внутрішнім, для обидвох знайти одність (синтезу), це є загальна зовнішня форма, в якій висловлюється призначення людини". Фребель кладе в основу своєї педагогічної концепції принцип самодіяльності. Людина може здійснити свій внутрішній потенціал лише в дії, в зовнішніх ділах. Можна зробити такий висновок: людина в процесі самовиховання мусить бути в постійній дії, так внутрішньо формуючий, як і зовнішньо самоздійснюючий, будучи активним членом спільноти.

Мимоходом я згадаю про **Монтесорі Марію**, лікарку, що присвятила своє життя виховним справам. Вона побудувала свою виховну концепцію на спонтанній активності дітей, що представляє собою своєрідний самовиховний процес. Варто б новацьким виховникам запізнатися з теоретичними й практичними міркуваннями загаданої видатної італійської виховниці.

З черги я повинен би дещо сказати про Юнгівський індивідуаційний процес. З багатьох причин мені не лишається нічого іншого як повторити те, що я сказав в 1962 р. на ВР УПС, висловлюючи мої міркування "До питання психологічних основ сеніорату в Пласті".

Процес старіння природний і нам його не спинити. Не вдалося цього зробити піонерам відмолодження Богомольцеві й навряд чи знайдеться хтонебудь, що зуміє підкорити закони природи. В основі старіння лежить ряд фізіологічних і психологічних процесів, які є притаманні людині, що ввійшла в другу половину свого життя, тобто переступила приблизно сороковий рік життя. Юнг досліджував проблеми людей по сороківці й в висліді своїх студій він вийшов з концепцією т.зв. індивідуаційного процесу, який має дуже багато спільного з пластовим самовихованням. Юнг уважав за конечне брати до уваги "періоди життя", в яких живе людина. Першу половину життя, приблизно до 40 р. ж. він порівняв з ранком, коли то золоте сонце піднімається понад обрій в напрямі до полудня. Друга половина життя це пополудне, коли то гаряче сонце півкругом хилиться до обрію і зникає за ним. Що є притаманне життєвому ранку, не є відповідне до життєвого пополудня. Молода людина мусить зосередити свою увагу головно на одному аспекті її особистості, а саме у чоловічому випадку — розвинути свій ум, здобути освіту, щоб успішно виконувати своє звання у

майбутньому, у жіночому випадку — пожертвувати свої таланти чи можливості, що могли б зробити її славною особою в світі, в користь дітей, в користь вирощування молодого покоління. Та в обидвох випадках корисність, продуктивність та соціальна адаптація є показником успіхів на життєвому шляху й мірилом вартості людини.

Основним завданням другої половини нашого життя є знайти нові вартості й нову ціль у житті одиниці, а це за твердженням Юнга, можна досягти шляхом індивідуального процесу, який започатковується пізнанням занедбаної, нерозвиненої, може й темної, частини нашої психіки. Багато людей не є в стані подивитися дійсності в очі й вони волять залишитися вірними юнацьким вартостям, ба, навіть жити ними в роздутій формі. Для цих людей метода індивідуаційного процесу немає ніякого значення.

Юнгівська аналітична або комплексна психологія має два аспекти: перший — психотерапевтичний, другий — психологічний, в основі якого лежить назрівання особовості шляхом індивідуаційного процесу. Він розвивається поступово впродовж життя людини, зокрема в другій її половині.

Термін індивідуація, за Юнгом, — це процеси в несвідомості людини, які зумовлюють назрівання особовості. Індивідуаційний процес є перспективним методом, який має на меті втягнути до дії та охопити всі формуючі сили в психіці людини, щоб побудити й досягнути кристалізацію психічної сукупності людини. Іншими словами індивідуаційний процес, це є шлях до самопізнання і самоконтролі, що провадить до поглиблення і поширення свідомості шляхом унаявлення несвідомого змісту.

Яку практичну користь дає нам індивідуаційний процес? Кожна людина має свої проблеми. Багато з них неможливо розв'язати, та можна їх перерости, а це залишення, не здавлення, особистих болючих проблем індивіда підносить рівень свідомості й через поширення горизонту нерозв'язані проблеми втрачають свою нагальність. Індивідуаційний процес дозволяє нам бачити проблеми в іншому світлі, інакше розв'язувати проблеми нашого сірого будня, жити спокійніше, жити продуктивніше.

Коли б ми захотіли плястично унаглядити індивідуаційний процес, ми зобразили б його як психологічну мандрівку, під час якої мандрівник зустрічає найперше свою тінь, що символізує

примітивні, темні сили його психіки, які творять її невід'ємну складову частину. Для кращого зрозуміння згаданого процесу я дозволю собі дещо довше зупинитися на першому етапі, коли повний образ нашої мандрівки буде перед нашими очима. На другому етапі мандрівник зустрічає архетипні зображення (фігури) — аніма згл. анімус. Несвідоме в чоловіка вміщає в собі додатковий жіночий елемент, названий Юнгом **аніма**, а несвідоме в жінки — додатковий чоловічий елемент, названий **анімус**. Усвідомлення різностатевого елемента в людини полегшує їй правильніше розв'язати різностатеві відношення, сексуальний аспект нашого життя. Третій етап дає можливість мандрівникові чоловічої статі наблизитися до **старого мудрця**, який персоніфікує духовний принцип, що репрезентує первісне необмежене знання і глибоке мислення, а мандрівничка має змогу пізнати **магна матер**, велику землю — мати, що репрезентує холодну річєву правду природи. І в кінці останній етап мандрівки, уосібленням якої є архетипна фігура, названа Юнгом **зельбст** (селф), що поєднує обидві системи нашої психіки, несвідомість і свідомість, тобто протилежні елементи людської природи, творячи цим центр психічної сукупності (тотальності). Тоді мандрівник є здібний бути собою.

На першому етапі ми зустрічаємо нашу тінь, архетипну фігуру, яка персоніфікує примітивні темні сили, невід'ємні складові сили нашої психіки. Цей "темний брат" немов наша тінь у соняшний день супроважає нас. Це той Мефістотель, тінявий брат Фавста, який невидимо снується за ним. Загал людей уважає свої тіні за щось низького, примітивного, негідного, гидкого й з моральних та інших міркувань не дозволяє їм вийти на денне світло. Та тінь не завжди є негативна по своїй суті. Вона вміщає й деякі дитячі або примітивні елементи, які можуть людське існування оживити, а то й прикрасити. Тому не придушування нашої тіні, а унаявлення її є вказаним. Тому конфронтація з тінню є основним підходом, який виробляє критичне свідоме, ставлення до себе самого, до своїх помилок, до своєї тіні. Та не є легким ділом стати віч-на віч зі своєю тінню. Ми, українці, багато грішимо в цьому відношенні, а Пласт повинен бути тим середовищем, в якому даватиме своїм членам стимули до самопізнання, самоконтролі, самоздійснення.

Мотиви дії людини

Для кращого зрозуміння самовиховних збуджуючих процесів нам треба пригадати дещо з того, що я говорив у доповіді про життєвий цикл людини на першому семінарі. Скерованими силами в розвитку людини в перше чергу є біологічні й психосоціальні потреби людини. Вони міняються на різних вікових етапах. На початкових вони є більше інтенсивні, більше динамічні, на кінцевих етапах менше динамічні, більше контемплативні, аналітичні. Одне є спільне для згаданих потреб, а саме те, що вони мають одну мету: фізичну й психологічну зрілість людини. Психосоціальне назрівання є дуже повільне й десятками років продовжується по закінченні фізичного росту. Видана в 1968 р. збірна праця п.н. "Перебіг людського життя" (Шарлотте Бюлер і Фред Масарик), написана в аспекті мети людського життя, поміщує розділ, написаний Ш. Бюлер та М. Маршак про основні тенденції людського життя. Згадані автори вбачають як остаточну мету людини: саморозвиток, встановлення зв'язків з довкіллям, опанування дійсності, здійснювання життя шляхом інтегрованої актуалізації потенціалу індивіда.

Самовиховання: визначення, ціль та завдання

Гін до самовиявлення помічується вже в ранньому дитинстві, що особливо підкреслюють Фребель і Монтесорі. У період підлітків адолесценти зачинають поступово перебирати в свої руки формування себе — самовиховання. З віком самовиховні тенденції посилюються у протигагу до виховних практик, які прогресивно слабнуть і згодом грають уже другорядну ролю. Самовиховання у справжньому розумінні може проводитися у старшо-пластунському та сеніорському віках.

Життя дорослої людини зумовлене рядом факторів, а саме: родина, професійна праця, громадська діяльність, спортивна активність тощо. І саме "я" індивіда має інтегрувати згадані фактори, щоб творити гармонійну цілість. А це можливе завдяки процесам диференціяції, інтеграції й адаптації, які є так важливі для самовиховання.

Що ж це таке самовиховання? У німецькомовній літературі самоосвіта чи самоформування є визначені як намагання до

поширення знань і вмінь, а самовиховання має радше відношення до етичних вартостей. Ф. Шнайдер говорить так: "Звільнення людини від її пристрастей, зміцнення її сили волі, дослідження й витончення її совісти, тренування самоопанованості, перемагання всіх слабостей, химерностей, розгнужданості шляхом власного труду є для неї не лише передумовами вищих моральних стандартів, але також вищих інтелектуальних спроможностей, а крім цього має гігієнічне значення".

У простішому формулюванні визначення поняття самовиховання можна сказати таке — самовиховання є своєрідною формою виховання з метою постійно виховувати самого себе. Іншими словами самовиховання — це довготривала виховна дія індивіда, що сприяє його назріванню. А воно триває десятки років. Зачаток у дитинстві, вищого порядку самовиховання в адолесцентів, а найвища форма в дорослому віці. Від народження людина має нахил до самовиховання в тій чи іншій формі, але його треба розвивати.

Самовиховання має ряд аспектів:

1. Самоспостереження — це спостереження за самим собою, за своїми думками, почуттями, поведінкою тощо. Людина є здатна не лише описувати психічні явища, але й аналізувати їх. Критичне чи об'єктивне порівнювання себе з іншими індивідами й оцінка поведінки другими — це дуже важливі фактори у процесах самоспостереження та самопізнання.

2. Самопізнання — це основний елемент у самовиховних процесах. Сковорода поклав в основу свого вчення принцип "пізнай себе". Іван Пільгук так з'ясовує мислення Сковороди ("Григорій Сковорода", ст. 7, Радянський письменник, Київ, 1971): "Народжуються й помирають істоти, а буття вічне. Пізнаючи світ, людина пізнає себе. Пізнання самого себе є часткою пізнання народом своєї історії. Без цього неможливий рух вперед, неможливі прозріння народу, прогрес нації". А на ст. 15 І. Пільгук у продовженні висловлює ще такі свої міркування: "Народні етичні поняття лягли в основу філософії самопізнання, самовдосконалення, що її розвиває Сковорода у своїх працях. Цю філософію належить розглядати як вияв не тільки особистих настроїв і міркувань, а й як відображення цілого процесу громадської думки".

Яку важливу роль відіграє в житті людини самопізнання вказує така думка Сковороди: "Ніяким чином не можна пізнати Господа, не пізнавши самого себе". Отож нам треба збуджувати чуття самопізнавання, плекати дух самокритичності, самооцінки, високої вимогливості до себе. Результатом самопізнання є самосвідомість.

3. Самосвідомість — "є лише своєрідною формою свідомості, що полягає передусім у пізнанні людиною самої себе, своєї власної особистості, своїх відносин до інших людей... Змістом її є сама людина, її фізична і психічна організація, її дії і вчинки, її мотиви й цілі, її ставлення до зовнішнього світу, до інших людей і до себе самої... Самосвідомість, як і свідомість людини в цілому, має пізнавальні, емоціональні й вольові форми свого прояву... Всі ці форми прояву самосвідомості у своєму взаємозв'язку й взаємопроникненні становлять центральне ядро особистості, те, що звичайно, вважають за її "я". (П.Р. Чамата — "Питання самосвідомості особистості" — збірник статей "Радянська психологічна наука за 40 років", Наукові записки, т. VIII, "Радянська школа", Київ, 1958).

Самосвідомість скеровує людину до самовизначення.

4. Самовизначення — "Ми можемо здефініювати самовизначення як добровільне і свідоме творення своєї власної долі" (Отто Ранк). Щоб утвердити себе як бути творцем своєї долі, треба досягнути певний рівень зрілості. Передумовами долетворчої сили є набуття людиною деяких якостей, а це: вміти акцептувати себе таким, яким вона є; мати віру в себе; мати бажання до свободи й незалежності; мати недвозначне, позитивне ставлення до справ самовизначення і відповідну поведінку в згаданому напрямі. Тоді взаємодія волі, почуття і мислення скерують людину до дії з метою трансформування внутрішньої та зовнішньої дійсності. Іншими словами самовизначення — це дія, що має на меті знайти себе, визначити своє місце в житті, чи це буде родина чи ширша спільнота, усвідомлювати собі свої особисті, громадські, національні й політичні зацікавлення, а в політичному аспекті змагати до здобуття самостійного національно-державного устрою.

5. Самоконтроль — в розумінні контролю над самим собою, над своєю поведінкою в родинному, суспільному, професійному

чи інших середовищах. Треба великого зусилля, щоб володіти собою, щоб здійснювати самоконтроль в усіх життєвих ситуаціях. Зокрема в Америці особливої ваги є статевий самоконтроль, а в суспільному житті самоконтроля партійних людей. Нелегко справлятися з своїми почуттями, настроєм, відновлювати психічну рівновагу. Треба досягти певний рівень зрілості, щоб опанувати себе.

б. Самовдосконалювання — це удосконалювання самого себе (фізично, морально і т.ін.), якості свого родинного життя, своєї фахової майстерності тощо. Людина має здатність аналізувати й синтезувати явища свого життя, діючи в скерованому напрямі, здійснювати самореалізацію. Передумовами цієї дії: постава й бажання великого. Тому слід створювати атмосферу, в якій людина виявляла б постійне прагнення до безперервного самовдосконалювання, до пошуків нового, до кращого функціонування в житті особистому, родинному, громадському чи професійному. А це й є шлях назрівання людини. Коротко: самовиховання — це багатогранні, скомпліковані процеси на шляху назрівання людини, в яких мотивація, постава і дія є важливими факторами. Пласт є прекрасним середовищем для самовиховання. Чи ми його здійснюємо?

Самовиховання у Пласті

Коли зіставимо накреслену концепцію самовиховання в Пласті то з великою журбою стверджуємо факт, що справа суттєвого елементу пластування (гл. дефініція Пласту) стоїть погано. Причиною неадаптованості є те, що він залишився у примітивному стані, нерозроблений, виразно нескристалізований, неусучаснений. За останніх 75 років назбиралася поважна література на цю тему й її треба нам брати до уваги. Ідеологічні основи треба ПОШИРЮВАТИ Й ПОГЛИБЛЮВАТИ, не міняючи їх суті. Дотеперішнє мислення пластунів: самовиховання в УПЮ і УСП. УПС виелімінував себе із самовиховного процесу, пл. сеніори практикують пластування на рівні зафіксованих адолесцентів. А це погана справа, дуже погана. Концепція самовиховання в Пласті має бути основно й ясно накреслена для ВСІХ уладів від УПН до УПС включно, якщо має бути збережена в Пласті безперервність виховно-самовиховних процесів розвитку й назрівання пластунів згідно з основними засадами Основоположника.

Отже слід опрацювати програму розвитку пластуна від новацтва по сеніорат та здійснювати її. А хто має це зреалізувати? Виховники! Яка їх якість? Відповіддю хай послужить думка Скворороди: "Довго сам учись, коли хочеш навчати інших". Самовиховання не є самоціллю. Самовиховний процес має значення, коли самовдосконалювання є тісно пов'язане з дією в спільноті: вужчій — родині, та ширшій — суспільності. Сучасний приціл у самовиховному процесі пластунів є ТРАНСФОРМАЦІЯ в аспекті зміни мислення і дії, живучи згідно з пластовими засадами та принципами.

Підсумки

Завдання самовиховання є постійна праця над собою з метою досягнути вищий ступінь зрілості чи досконалості. Для цього слід розвивати успадковані "анляген" у спілкуванні із зовнішнім світом.

Ціллю пластового самовиховання не є лише пластун, що виховав себе до кінця, а такий виховник, що набув поставу продовжувати свої процеси назрівання та вдосконалювання в дії з вихованками в Пласті чи в позапластовій діяльності. Передумовами успіху в самовиховній праці є бажання та тверда постанова вступити на шлях самовиховання. Маючи задовільну поставу, ми зберігатимемо в своїй свідомості важливіші аспекти самовиховних процесів, а це: самоспостереження, самопізнання, самосвідомість, самовизначення, самоконтроль та самовдосконалення.

Самовиховання в Пласті незадовільне.

Рекомендації

1. Усвідомити собі, що таке самовиховання та факт, що суттєвий елемент пластування (самовиховання) є занедбаний, недостатньо розвинений і практикований.
2. Докладніше розпрацювати питання самовиховання на всіх етапах розвитку пластуна від новацтва по сеніорат включно, щоб забезпечити єдність та безперервність пластування.
3. Опрацювати самовиховну програму для всіх уладів та повести заходи для її здійснення, включно з програмою розвитку дорослих пластунів. Пластуни, що не можуть чи не хочуть включатися в здійснювання самовиховної програми, мусять відійти від активної пластової праці.

САМОВИХОВАННЯ — ІДЕЯ І ПРАКТИКА

Матеріали 4-го Семінаря ПКД

Самовиховання, само по своїй назві вже вказує нам на процес зацікавлення собою, процес самоаналізи і порівняння нашого знання і вироблення із титулом нашої функції. В такому процесі ми себе дефініюємо, хто ми є, якими ми повинні би бути, щоби наші цінності співмірно відповідали нашій особистості та яких цінностей нам потрібно ще собі додати, або самовиплекати їх у собі, щоби ми насправду були собою.

Загально, чомусь, так прийнято, що цінності людини дехто міряє мірилом інституційної приналежності. Якщо дана інституція має своє ім'я, вироблений респект у громаді, то, мовляв, людина, яка до даної інституції належить ніби автоматично вважається вартісною. А чи воно насправду так є? Чи всі люди, що належать до Христової Церкви є побажаними і свідомими своєї віри? Чи всі члени Пласту відповідають своїми індивідуальними цінностями ідеалові вихованої в Пласті людини?

У таких світлі питань, варто було б застановитися над інституційним стилем виховання, над походженням джерела процесу самовиховування та над технікою переведення самовиховного процесу.

Інституційне виховання

Бог встановив інституцію вибраного народу Ізраїля, кажучи до Авраама: "Вийди з землі твоєї, з твоєї рідні, із дому батька твого, у край, що я тобі покажу. Я введу з тебе великий нарід і пооблагодословлю тебе" (Буття 12,1-2).

І дав Бог закон своєму вибраному народові, через Мойсея, вибраного Богом провідника того народу.

І показалося в часі, що народ відкинув той закон: почав жити в беззаконні і тим своїм беззаконням хилився до упадку.

Український Пласт — це також інституція вибраних з-поміж кращих, що має свій пластовий Закон. Але показується, що й пластуни не живуть за своїм законом і тій інституції грозить занепад.

Ісус Христос, як післанець Бога Отця, встановив новий лад на землі. Він зліквідував інституційність вибраного Ізраїля, хоч саму інституцію, як об'єднання людей в ім'я певної ідеї обновили і підсилили.

Ісус Христос встановив Церкву і дав людям нову заповідь — заповідь любови.

"Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, всією душею своєю і всією мислею своєю, а ближнього свого, як себе самого" (Матей 22, 27, 39).

"Ідіть і навчайте всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця і Сина Святого Духа" (Матей 28, 19). — вказує на універсальність церковної науки і на її міжнародний характер, а не лише на вузьке призначення одного народу.

В такий спосіб людина стала відповідальною перед Авторитетом, як індивідуальністю, а не через інституцію. Щоб людина могла таку відповідальність за себе нести, Христос дав людям нову науку Євангелії і св. Тайни, за допомогою вчення яких, людина зможе в практиці наблизитися до ідеалу.

Одною з тих тайн є св. Сповідь, яка дає людині систему самовиховання.

І український Пласт, в обличчі небезпеки занепаду, скликав Пластовий Конгрес Другий, який немов би мав дати пластунам нову заповідь. Хоч у Пласті вже віддавна говориться про індивідуальний підхід, про самовиховання, то лише тепер ПКД висуває запитання; а що то є те самовиховання? У чому воно має свій успіх і в який спосіб воно запевнює позитивні наслідки?

Інституційність Пласту послабла — вона не є такою сильною, як була у Львові чи у Мюнхені — не в тому, що їй не вистачає ідейності чи техніки перепроведення виховного процесу, але тому, що вона немов розіллалася по широкій території різних народів і різних культур. І тут, в такому розрідженні необхідним є підсилити пл. інституцію технікою самовиховання; самовідповідальності пластунів за себе і зацікавлення самими собою.

За кілька років, по країнах українського поселення виростуть люди нових світоглядів, для яких пластова інституція, з осідком у Північній Америці, буде чужою. Вона буде лише символом приналежності та носієм ідейності, а виховання і наближення до ідеалу української людини — пластуна, буде спочивати виключно на принципах самовиховання, на охоті і добрій волі себе пізнати, проаналізувати і порівняти; — наскільки я вже

виробився і наскільки я вже наблизився до ідеалу людини-пластуна.

Неможливо виховувати і контролювати виховний процес наказами чи розпорядженнями. Але воно те самовиховання повинно випливати із бажання і власної потреби окремої одиниці. Де збереться двох, або більше молодців в ім'я пластового самовиховання, вони будуть автоматично творити пластову систему, так само, як за словами Христа, — “Де збереться вас двох, або більше в моім імені, я буду з вами”.

Зразок самовиховання на основі Тайни Сповіді

Пригадаймо собі суботу після полудня, коли увійшли ми до церкви. Той спокій, той дух вічності впливає на нас успокоюче. Та воскова лампочка, що горить ліниво перед статуєю, чи образом Святого, немов радіє спокій на нас. Ми молимося. Спочатку швидко і немов автоматично, але той спокій діє на нас і ми, починаємо відчувати себе й розуміти слова молитви. Переглядаємо іспити сумління і себе самоаналізуємо... Чи не скривдив ти когось, чи не образив, чи не задержав чужої власності... і нам в уяві й у пам'яті переходять образи місць, людей і подій, в яких ми брали участь, немов на фільмовім екрані. Ми підсумовуємо своє злодіяння і визнаємо його у сповідальниці, а далі, робимо постанову: “Обіцяю поправитися”.

Ця постанова поправи є найсильнішим елементом цілості процесу самовиховання. Бо ми по мужньому признаємося до своїх помилок, до відхилень у нашій поведінці життя й постановляємо себе упозитивити. Ми не шукаємо можливості себе оправдати, що то, мовляв, злі обставини, чи зло інших людей привели нас до неуспіху, так як ми на це робимо публично на зборах — ми виправдуємося.

Зразок самовиховання поданий у сповіді є незамінимий ніякою іншою системою. Бо сьогодні навіть авторитетні середовища т.зв. Managerial Education практикують той самий стиль самоаналізи, самопорівняння себе з ідеалом, самопостанову упозитивлювати свої помилки в усіх питаннях людської конфронтації з подіями життя: Чи у відношенні людини до своїх співробітників, чи у удосконалюванні себе в професійній ділянці, чи навіть у розв'язуванні малих, але складних професійних проблем.

Якже ж виглядає, у практиці, та дія самоудосконалювання?

Від чого ми починаємо і до чого ми прямуємо? Для прикладу, перегляньмо програмову техніку самовиховання.

Програмова техніка самовиховання

Найперше, потрібно розуміти ситуацію, в якій ми хочемо себе удосконалювати. Тобто, ми повинні знати, де ми стоїмо в даній ситуації, що від нас вимагається і яка є ідейна аналіза даної ситуації — до чого ми прямуємо. Які вартості ми повинні втілити в собі, щоби ми могли на правду справедливо називатися тим, яким нас репрезентує наше звання.

Беремо аркуш паперу і розділюємо його олівцем на три вертикальні колони.

В першій колоні ми ставимо — хто ми є.

В другій колоні описуємо, якою характеристикою визначається ідеальна людина того типу, що нею ми є.

У третій колоні записуємо все те, чого нам бракує.

Тобто ми себе дефініюємо, аналізуємо і порівнюємо з ідеалом; в таких порівнянні ми бачимо, що нам бракує, які вартості нам потрібно ще засвоїти, які наші прикмети потрібно нам підсилити, а котрі з них виєлімінувати. Ми шукаємо змісту нашої особовості, таких вартостей, якими нас кваліфікують.

Підсумовуючи свої недотягнення, ми приступаємо до праці над собою, або додатковими студіями відповідної літератури, або вчимося від інших — або просто, ми встановлюємо собі режим дисципліни, у відношенні до самих себе, і суворо й програмово виправляємо наші недотягнення, якщо ми самі знаємо, що ми це можемо з собою зробити.

Візьмімо, для прикладу такий зразок. Нашим об'єктом є людина, пересічний громадянин, тобто, в першу чергу він є мужчина, далі — він чоловік своєї дружини і голова родини, а також, він є батько дітей.

Які вартості він має, які вартості повинен мати, а яких вартостей йому ще бракує.

Нарис самовиховного підходу

Хто я є?	Яким я повинен бути?	Чого мені бракує?
Мужчина	освіченим, працьовитим, підприємчивим,	підсилити свою підприємчивість,

релігійним, самопевним, рішучим, активним у громаді, самоконтрольованим, провідницьким, справедливим і моральним, дбати про себе і тощо.

самовпевнення, релігійність

Чоловік своєї дружини і голова родини

любити свою дружину, шанувати її гідність, забезпечувати, співпрацювати з нею як з матір'ю дітей, радитися з нею у справах спільного зацікавлення чи обов'язку, дбати про добре ім'я родини в довкіллі, стояти на сторожі гармонійності родинного співжиття тощо.

підсилити пошану до дружини і співпрацю з нею та створити сильнішу гармонійність співжиття

батько дітей

любити дітей і дбати про нормальні обставини для їхнього росту і розвитку, витворювати в них любов і пошану до себе і до матері, забезпечувати їх усім необхідним, допомагати їм в науці, унапрямувати їх у житті, бути виrozumілим, люблячим батьком — бути їх прибіжищем тощо.

присвятити більше уваги дітям у їхній науці, унапрямувати їх на позитивний спосіб життя, зробити їх послухнішими, збільшити їхній респект до батьків

У висліді нашої самоаналізи і самопорівняння, ми беремо нашу третю колону й плянуємо плян акції, в який спосіб ми будемо себе удосконалювати, щоб ми виправили свої недотягнення.

Теодосій Самотулка

РОЗДУМУВАННЯ ПО ВЕЛИКІЙ РАДІ УПС

У приміщенні НЙ Станиці відбулася XI ВР УПС 18.X.1986 р. з участю близько 60 учасників. ВРадю вміло проводив пл. сен. Орест Гаврилук, який у запланованому часі перевів намічену програму. Під час цієї стереотипної за змістом програми заблиснула програмова доповідь-гутірка пл. сен. О. Кузьмович на тему УПС. Реакція на звіти й доповідь була жива; рівень пересічний, або й нижче пересічного. Вибори перейшли пляномірно, маючи, як це звичайно в Пласті буває, лише одну листу. Перевибрали майже той самий склад, хоч діяльність Булави була піддана доволі гострій критиці. Резолюції в основному були оформлені недостатньо у великому поспіху так, що часом не можна було схопити стереотипних резолюцій. Новістю був факт, що на закінчення ВР пл. сен. не заспівали юнацької пісні "Гей пластуни, гей юнаки". Спільна вечерея була перенасичена програмою, хоч і веселою, так, що не можна було порозмовляти на актуальні теми з пластунками чи пластунами з інших країн чи із ЗСА, з якими ми так рідко зустрічаємося. Це були б короткі враження з перебігу XI ВР УПС.

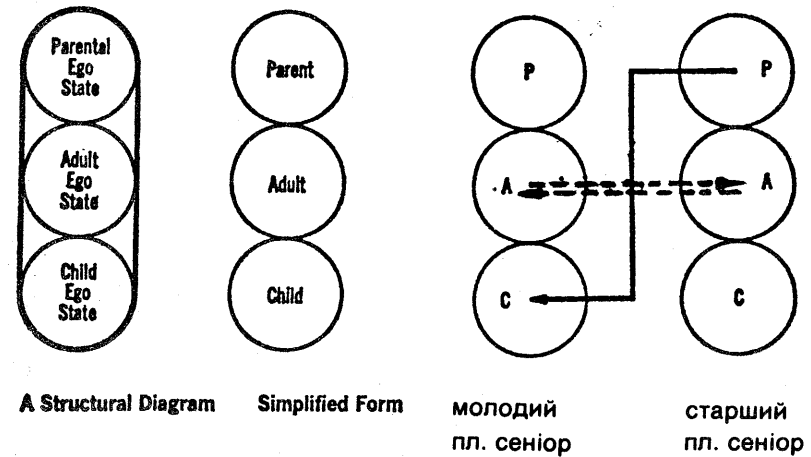
У результаті роздумування про XI ВР УПС у мене виник ряд міркувань, з деякими з них я хотів би поділитися. Центральними пунктами одноденної програми були: вибір проводу, програмова доповідь, хронічна дискусія над правильником УПС та спільна вечерея. Чи є змисл скликати пл. сеніорів на один день для так обмеженої, банальної програми. Чи не краще відбути цю бідноту під час КУПО? Та ради Бога для добра УПС і Пласту закінчим переливати з пустого в порожнє, коли мова про правильник УПС, маючи на увазі пораду Дрота: "Не ждїм на речі совершенні, бо їх не діждемося". Та нашим "парляментаристам" ця думка нецікава., Зате вони цитують інші, коли їм це вигідно. ВРаді повинні були справжніми Радами, місцем, де обговорювалися б проблеми, що їх треба негайно розв'язати. Для прикладу: на відправі сеніорських куренів була мова про потребу покликання до життя комісію сеніорської чи пластової проблематики, але цього не

було в програмі ВР. Чи не варто б було поговорити на тему переросту повнолітніх пластунів над неповнолітніми? Що діяти, як діяти далі? Нездоровим явищем у процесі розвитку організації є факт, що відповідальність за долю Пласту ще далі несуть виключно літні пл. сеніори. Отож, нам обов'язково треба це усвідомити собі й повести заходи, щоб змінити цей стан, щоб досягнути нашу мету щодо кращої якості продукту пластового виховання.

Значно важливішою та складнішою проблемою є глибока прірва пластових генерацій, між тими, що зараз при владі, та молодшими сеніорами, а також ст. пластунами. На ВР були присутні майже самі літні пл. сеніори й то в невеликому числі, хоч УПС в НІ є найбільший чисельно в країні, а молодих пл. сен. прибуло 3 чи 4, які по деякому часі зникли зі залі. Саме ця проблема повинна була стати предметом нарад. Та є речі, яких ми не помічаємо, або не хочемо собі усвідомити. Може декілька моїх міркувань кине світло на цю складну проблему.

З'явилися на залі згадані молоді пластуни приписово в одностроях, вислухали звітів та дискусій та й залишили місце нарад. Хто з молодих хоче слухати безплідних дискусій про правильник УПС, що вже набрали хворобливих форм і вже стали огидними не лише для молодих? Молоді задумуються над цим, але не можуть нічого зробити. Який сенс тратити час? Та ж вони задумуються також над тим пластовим проводом, що не вміє, чи не хоче, полагодити справи правильника приблизно протягом декади!

Молоді пл. сен. та ст. пластуни відчувають, як ставляться до них літні пл. сеніори. Вони дивуються, чому старша генерація, зокрема в ЗСА, так погано, несучасно ставиться до них, що вже вирости в ситуації поселення, здобули високу освіту, а деякі з них уже мають великі досягнення у своїй професії. У чому ж діло? На превеликий жаль, загал літніх сеніорів не йде з духом часу, зокрема ті з них, які зараз є при владі. Вони не зуміли усучаснити Пласту, залишилися в стані зафіксованих адолесцентів у переконанні, що вони знають все про Пласт, користуючись ще виховними зразками з-перед півстоліття. Як правило старші пл. сеніори трактують молодих пл. сеніорів й ст. пластунів, як недосвідчених членів Пласту й відносяться до них, за моїм окресленням, як батьки до малих синів. Буде корисно зобразити це відношення, користуючись схемою трансакційної психології Берна (гл. Eric Berne, M.D. — "Games people Play", ст. 25, 31).

Обсервуючи соціальну поведінку людей, Берн вирізнив у зразках їх поведінки три аспекти особистості, які назвав я її "станами", а це: батьківський (P), дорослої людини (A), та дитячий (C). У спілкуванні людей між собою, говорячи спрощеною мовою, ми комунікуємося як батьки до дитини, або навпаки, або на рівні дорослих людей. Яке ж є спілкування між старшими й молодшими пл. сеніорами, що повинні повинуватися Пластовому Законові, в якому є виразно підкреслені такі бажані риси характеру як: справедливість, увічливість, братерськість, доброзичливість, а також здійснювати основний принцип у визначенні Пласту — самовиховання? Пл. сеніори, зокрема ті, що опинилися при владі, відносяться до молодших пл. сеніорів як батько до малого сина, а це спілкування повинно відбуватися на **рівні дорослих людей** (гл. діаграма — переривані лінії). Для ясності справи ще треба зауважити, що всі три аспекти особистості мають велику важливість та вартість у процесах збереження життя. Що це все означає для життя сучасної пластової родини, про яку ми зараз мріємо?

Згадане спілкування між сеніорами у Пласті є непродуктивне й шкідливе. Чому? Коли батько (P) постійно "наказує" чи дозволяє дитині (C) майже все робити, лише під його наглядом, він не виявляє довіри до дитини, до її життєвих сил, здержує її в

* Уживаю вислів ЗБЕРЕЖЕННЯ, САМОЗБЕРЕЖЕННЯ у розумінні "survival".

розвитку, а що важливіше збуджує чи підсилює її почуття меншеартости. А що в тому дитячому стані (С) є закорене? Творчість; спонтанна, інтенсивна, мотивуюча до активності сила; почуття задоволення. Коли ми тримаємо в дримаючому стані цю життєву енергію, ми не розвиваємо у вихованків ініціативи, здобування досвіду тощо. А це ми зараз завважуємо у юнаків — юнацьких виховників. Ми не можемо доводити виховників, до рівня робіт, яким треба дати готові матеріали, для занять. Керівні літні пл. сеніори повинні вже зрозуміти чи усвідомити собі, що ментальність майстра та челядника уже давно застаріла, вона пережиток!

Та низька якість виховників з **вини сеніорів** — це ще не все. Пластуни з великим творчим потенціалом не є задоволені з ситуації в Пласті, в якій вони не можуть виявитися, рости, і тому або перестають бути активними або відходять із Пласту. Вони не можуть толерувати порожнечі, бюрократизму, що дбає лише про свій уявний авторитет, мертві параграфи, яких і так мало хто притримується. А серця там немає, так потрібного у виховних процесах. **Відчуження** молодих — це є наша велика проблема, бо воно скеровує їх до асиміляції. Декілька років тому о. Т. Залуцький написав до “Нового Шляху” статтю “Не нарікайте на овочі, але на дерево”, в якій сказав недвозначно: “Коли овочі нам не подобаються... більше вказано й розумно є поглянути, що то за дерево, яке родить овочі”.

У заключенні варто ще раз підкреслити деякі міркування:

Пл. сеніорам треба адаптуватися до сучасного життя, а ті, що не можуть, мають перейти на “пластову пенсію”. Найвища вже пора зачати передавати провід молодшим, відповідно **приготовляючи** до виконання виховних та виховно-адміністративних завдань без недоладного й шкідливого бюрократизму, без почуття гордовитого авторитету, який має право розпоряджатися на свій лад. Якщо хтось, на якому б пості він не був би, не може, чи не вміє допомогти вихованкові рости, мусить зрезигнувати з цього посту.

Старші пл. сеніори мусять направити пошкоджене взаємовідношення між ними і молодшими пл. сеніорами, а також ст. пластунами. Зробимо це, коли повернемося до основ, визначених Дротом, а не продовжуватимемо йти по бездоріжжях слідами “приватних ідеологів”, що інтерпретують пл. ідеологію на свій лад і не допускають до поширення та поглиблення її з

метою уможливити краще сприймання ідеології молодим поколінням.

Самовиховання зараз конечно для всіх членів Пласту, бо воно прокладає шлях до росту, а старшим пл. сеніорам допоможе набути сучасне мислення. Це можна досягти, бо кожна людина має потенціал для свого розвитку, в яких то процесах відбуваються постійно зміни, що ведуть до назрівання, до самоздійснення. Не марнуймо талантів своїх. Та без праці, без бажання вчитися, без стимулів змагати до великого ми бажаних успіхів не будемо мати. Нам треба мати ПРИКЛАД ЛІТНІХ ПЛАСТУНІВ! Чому молоді азійці успіхи в західному світі? Їхні родини є міцні, плакають респект до різних форм навчання. Азійські діти готують себе до успіхів у світі, в якому цінуються знання, успіхи в праці, в різних ділянках їхнього зацікавлення, а також є передумовою їхнього самозбереження. Тому не одному сеніорові треба контролювати вузьколюбні амбіції та зосередити свою увагу на вихованках та виховниках, щоб подбати про кращу ЯКІСТЬ виховання. А тим, що займаються вихованням других треба дати визнання і признание.

Саме тепер у процесі дії ПКТ треба займатися більше практичними, актуальними справами на місцях, а не лише теоретичними міркуваннями. Не одиниці чи вибрані курені мають займатися розв'язками пл. проблем, а всі пластуни, що можуть внести нового сучасного до програми та методи пластового виховання, що вміють критично думати, а не лише потакувати. Притупім особисті чи курінні амбіції, вступім на шлях трансформації, щоб наше мислення стало державно-творче в розв'язці актуальних і реальних питань з метою зберегти Пласт та нашу спільноту загалом.

“... Тільки на Шевченка взирало, не зв'язане нічим, oprіч дружби, братство, як на якийсь небесний світильник, і це був погляд праведний. Озираючись назад, можемо сказати без кощунства про його великого, хоч і пригашеного дечим духа: “Він був світильником, що горів і світив”. “Шевченко з'явивсь посеред нас, як видиме оправдання нашого надхнення звиш”.

(Пантелеймон Куліш про київську молодь —
визнавців ідеології К. М. Братства)

Таку саму формулу можемо підставляти в усі наші ситуації. Чи ми є школярами, чи студентами, чи професійними людьми, чи провідниками групи людей, чи провідниками громади чи підприємства. Незалежно, чи ми хочемо себе проаналізувати як спортсменця, чи у світлі ідейності якоїсь організації, чи нашого відношення до довкілля — воно не є важливим, важливо, що ми хочемо себе упозитивлювати, себе ушляхотнювати та наближуватися до ідеальних вартостей нашого "я".

У підсумках можна сказати, що інституційна приналежність не оприділює вартостей людини, бо інституція це є лише середовище, яке об'єднує людей в ім'я визначених ідей. Інституція лише унапрямує людину до ідеалу, однак людина сама повинна дбати про те, щоб виплекати в собі вартості, які би наблизили її до того інституційного ідеалу. А таке втілення вартостей в собі вимагає планованого підходу до себе, шляхом самоаналізи і самопорівняння та праці над собою, а це є самовиховання.

Однак не можна забувати тут дуже важливого елемента вартостевої якості людини, а саме її релігійного обличчя. Бо, якщо завданням Пласту є виростити й унапрямити людську повноцінність, то в ту повноцінність входить також і релігійність, як перша вимога вартості. Не можемо шукати собі іншого Бога в пластових ідеалах, бо ідеали віри в Бога є сильнішими і важливішими, ніж ідеали поза релігією. У Пласті вони поєднані. Тому й пластова й релігійна виховання, чи радше самовиховання, повинно йти впарі. Вартості характеру людей повинні виростати з писань, так само науки Церкви, як і писань пластових ідеологів.

Подаємо до відома, що книжку "Цьопи Паліїв — Та, що прорвала греблю" маємо даліше на складі. Книжка включає доповіді, статті, листи, звернення і думки Цьопи Паліїв із різних періодів її довгої пластової, громадської і виховної діяльності. Ціна 12.50 дол. Замовляти можна

**у Ludmila Darmohraj, 5 Lower Cross Rd.,
Saddle River, N.J. 07458, Tel: 201-327-0057.**

Володимир Соханівський

НЕВМИРУЦІ ПРИКЛАДИ ГЕРОЇЗМУ МОЛОДІ

Три історичні дії молодих, які сталися невмирущим символом героїзму у світі, зберігаються у вічній пам'яті народів.

Навіть поверховно кинувши оком у минуле людства, можна завважити, що поняття героїзму не прийшло вчасно в історію людської мислі, культури чи цивілізації. Воно появилось щойно тоді, коли розвинулося тямка чи свідомість людської особистості, гідності і чеснот, а з цим визначення родини, спільноти, народу, батьківщини, а передусім почуття любови до них. Першим прикладом цього є бій у стародавній Греції під Термопіями, другим — бій під Крутами в Україні, а третім — оборона фортеці Альказару в еспанській громадянській війні. Пам'ять про Крутянський бій відзначалося у нас довгі-довгі роки навіть у діяспорі, але останніми роками наша молодь неначе про це призабула.

Герої Термопілів — це молоді спартанці, які боронили вузький гірський перехід у старинній Греції. Тут відбувся страшний бій спартанців під командою Леоніда 480 р. до Х. проти персів. Всі спартанці згинули у завзятій боротьбі, не піддавшись. Зрозуміла річ, що тут була зрада. У їхній пам'яті ще й досі стоїть пам'ятник з написом: "Пам'ятай, чужинче, ось тут ми віддали життя, вірні законам батьківщини". Така була тоді психіка старинної Греції, що молодь добровільно обороняла свою батьківщину, бо був такий закон. Дух і завзяття цих героїв неначе захистив і забезпечив дальший розвиток західної культури.

Другий приклад героїзму молоді людини стався 17 липня, п'ятдесят років тому, під час громадянської війни в Іспанії, коли центральний уряд її перебравши ліві й комуністи. Завваживши це, генерал Ф. Франко — командувач відділом війська в Іспанському Марокко, почав повстання проти такого уряду. Це започаткувало в цій державі громадянську війну. На другий день почувши це, маловідомий Москардо командир гарнізону в місті Толедо, пішов на заклик ген. Франка. З приблизно тисячкою вояків і кадетів він заняв позиції у середньовічній фортеці Альказар. Три дні пізніше командир Москардо дістав наказ від лівого республіканського уряду передати війська й позиції

комуністичній робітничій міліції. Москардо відмовився і сказав зверхникам Мадриту, що для нього вони не є еспанським урядом, бо являється під контролею Советського Союзу. Наступного ранку лівий республіканський уряд збомбардував Альказар, післав 7 тисяч вояків з Мадриту, комуністів, анархістів і троцькістів. Москардо і тоді відмовився піддатися. Відтак на 23 липня 1936 р. він дістає телефон від шефа комуністичної робітничої міліції. Вони зловили його молодого сина і дали йому ультимат піддатися до 10 минут. Якщо він того не зробить, вони вб'ють його сина. Москардо попросив говорити з сином, щоб довідатися чи це справді його син у руках ворога. Спочатку вони говорили тихо, а пізніше заговорили так, щоб почули всі коло телефону. Молодий Москардо запитав: "Тату, що я повинен зробити?" Це був момент страшної розпачі батька, людини і вояка. Незабутній момент гордості й чести, слави і страждань, що увіковічилися в душі еспанця. "Стань на струнко" — сказав Москардо до свого хлопця телефоном — "і крикни: Повстань, Еспаніє, і вмирай, як муж". Син відповів: "Це цілком просто. Я зроблю, як ти кажеш мені, тату". Відтак командир Москардо сказав шефові робітничої міліції, що на це не треба чекати аж 10 хвилин. Альказар не піддається... Кілька хвилин пізніше комуністичні війська дали знати, що син Москарда був убитий. Альказар 70 днів безперестанку акатував ворог, бомбардував, підкладав міни під місто. Альказар став символом боротьби у світі проти марксизму-комунізму. 27 вересня 1936 р. еспанський легіон під проводом ген. Франка проломив облогу і вирятував фортецю Альказар. Ця перемога закінчила громадянську війну.

Українські Тернопілі-Крути. А це якраз тоді, коли народжувалася наново українська самостійна держава. Загальний стан був надто тяжкий і трудний. Дещо тяжко зрозуміти сучасним поколінням, бо тоді, коли треба було доброго українського війська, була демобілізація. Ворожа пропаганда була надто сильною й мала дуже великий вплив на хаотичне поступовання української влади. Молода українська армія починалася з нічого, тому добровольці були конечні. І справді молодь і студенти пішли на заклик українського уряду й створили студентський батальйон. Вже перед тим дух патріотизму, визволення України був поширений серед свідомої української молоді. У самому Києві існував союз середньошкільної молоді, що мав понад 2 тисячі членів та мав також свій журнал "Каменяр". Ця організація поширилася до інших центрів України та

відіграла переважливу роль у формуванні української держави. В січні 1918 р. на своєму масовому зібранні студенти Університетів Св. Володимира і Державного рішили створити батальйон січових стрільців. Учні середніх шкіл пішли за цим прикладом, зокрема учні середніх шкіл Кирило-Методіївського Братства. Хто раз у житті пережив момент драми прощання і виїзду на війну, цього він ніколи не забуде. Подібно було з молодими вояками, коли їх прощали батьки, приятелі, подруги. Тільки життєрадісність молодих вояків зменшувала тугу й біль батьків. Коло станції Крути цей батальйон молоді приєднався до частини кадетів Київської Мілітарної Академії з приблизно 250 чоловік та 40 загартованих у боях вояків. Студентський батальйон нараховував 300 осіб, що вповні дало 600 чоловік і офіцерів. Вони мали імпровізований панцирний поїзд. Батальйон опинився під Крутами 27 січня і зробив окопи по обох сторонах залізничного шляху. Розвідка повідомила, що ворог нараховував 3000 піхоти, 1500 досвідчених у боях моряків Балтицької фльоти, 12 гармат. Студентський батальйон мав тільки 40 набоїв на бійця. 29-го січня 1918 р. о 9-й годині ранку почався бій пострілами большевицької артилерії. Ворог почав наступати більшими і частішими групами. Не було сумніву, що большевики сильніші, поминаючи відвагу і завзяття українських воїнів. Прийшов, вислідний момент, коли нашим бійцям не стало набоїв. Тоді командир Омельченко був ранений. Був наказ відступати, але студенти замість відступати, пішли в наступ, у рукопашний бій. Більшість студентів згинули, із 35 студентів у полоні, 7 було ранених. Було ранених з інших частин 3 вагони. Частини кадетів, відступаючи, розривали мости, щоб цим припинити наступ ворога. Зі всіх наших частин приблизно 50% згинуло. Найбільше потерпів студентський батальйон. З 35 студентів у полоні, 7 було ранених і їх перенесено до лікарні. Вони пізніше були змушені воювати по большевицькій стороні, а решта 28 осіб були безжалісно змасаковані озвірілими большевицькими солдатами, 30 січня їх розстріляли.

Важливість бою під Крутами полягала в тому, що затримано большевиків на деякий час та була можливість нашому урядові організувати протинаступ і навести контакт з іншими державами та підписати мирний договір у Бресть-Литовському. Бій під Крутами і героїзм молоді підніс рівень національної свідомости та скріпив переконання про жорстокість большевиків-москалів. Розвинулися в народі почуття патріотизму, консолідації та

готовість обороняти українську державність. Щойно 19-го березня народ повишукував тіла крутянських героїв і похоронив їх у Києві біля Дніпра. Похорон стався масовою маніфестацією. Головну промову виголосив президент Української Республіки проф. Михайло Грушевський. Студенти й учні всіх шкіл Києва взяли участь.

Західні держави не спішилися з поміччю українському народові і його молодій державі. Світ за це потерпів у 2-ій Світовій війні і терпить за це досьогодні. Україна була першою жертвою політичної потвори ССРР. Щоб світ зрозумів помилку, наша молодь і старші повинні піднести ефективний голос протесту, шанувати пам'ять Крутянського Бою. До молоді всі краще прислухуються, бо вона щира і сумлінна. Чи наша молодь в діяспорі свідомо цього?

Українець поводить на полі науки рішуче з більшим нахилом, хистом і самостійністю, ніж великорос. Тоді, коли українець уважає науку за завдання свого життя й віддається їй без сторонніх міркувань, — здається, що великороси взагалі вбачають у ній частенько тільки засіб на те, щоб досягнути зовнішнього відзначення... Між українцями ми знайшли приклади людей, що були багаті на результати власних дослідів і власних міркувань, але не намагалися робити з того галасу.

Петцольд

Щоб дбати про себе, уживай голову, щоб дбати про інших, уживай серце.

Час як і гроші можна їх збути тільки раз.

Кількість одиниць часу, що його маєш, не є таким важливим як те, що ти з ним робиш. Страта часу — це страта життя.

Час многогранний виконавець. Він летить, маршує, лікує рани, втікає і буде говорити.

Франклін Женес

МИ І НАШЕ МИНУЛЕ

Володимир Гоцький

КОЛИ ПРИСНИТЬСЯ МАНДРІВКА

Є різні спонуки, які заставляють людей мандрувати. Раз обставини змушують людину шукати кращих умовин прожитку; то знов якісь стихійні лиха гонять її шукати даху над головою, чи хліба. Бувають політичні чи релігійні переслідування, які змушують людину кидати рідну хату, свою землю і йти на скитання по чужих країнах.

Інший рід мандрівок, це воєнні виправи в чужі сторони, це всякі дослідчо-наукові чи дослідчо-економічні виправи в пошуках за чимсь потрібним чи корисним для людства.

Та є зовсім інші мандрівки. Мандрівки не вимушені, але добровільні з виховною метою, головно серед молоді. Такі мандрівки організується під різними гаслами: "Пізнай свій рідний край", або "живи в природі і з природою!", чи прямо "шукай пригод!". Всім нам відомі мандрівки наших людей за море. Втеча від безвихідної нуджи, пошуки кращих умовин життя. Недавно ми мали нагоду оглядати й переживати мандрівки голодних етіопців, спричинені довголітною посухою, або мандрівки тисяч людей із теренів України загрожених нуклеарним вибухом в Чорнобилі. Це мандрівки зумовлені якимись стихійними лихами.

А наша еміграція, чи втеча афганців до Пакістану чи в'єтнамців "куди очі понесуть" — це мандрівки зумовлені політичними переслідуваннями. Знову ж експедиція на Південний бігун, чи у верхів'я Амазонки або навіть у останніх часах на місяць — це мандрівки з науковою метою, щоб прослідити невідоме, щоб відкрити для людини нові світи, нові терени поселення чи якісь мінеральні копалини. Зате мандрівки молоді з розваговим чи виховним наміром призначені для різьблення характерів самої молоді, для гартування її характерів, для збагачення особистим досвідом її знань про свій край, його людей та природу. Це свого роду втеча від гамірного й

змеханізованого способу життя у містах у природу. Такі мандрівки корисні тим, що вможливають збагнути оті природні закони, які віками незмінні, які зберігає природа, а які людина викриває для своїх потреб.

* * *

Нині присвяtimo трохи уваги саме таким мандрівкам, які не є пов'язані ані з стихійними нещастями, ані з політичними гоніннями, ані з науковими дослідженнями чи воєнними виправами. Отже з мандрівками, зорганізованими для самовиховання.

Мандрівки релігійного характеру — прощі — це якраз вияв наших релігійних потреб. Наші зусилля, часто сплетені з легким, а то й суворим постом, сповіддю та покутою, присвячуємо, звичайно, не лиш своїм особистим потребам, але теж якійсь вищій, загальній меті. Чи то буде спільне моління за долю нашого народу, чи за здійснення візії нашого Патріярха, чи то за мир у світі як за гасло, намічене організаторами наших прощ.

Дуже популярним у нас були маніфестаційні походи на могили наших борців за волю України. Маківка, Лисоня, Пикуличі чи Берестечко — стягали молодь з найдальших закутків Галичини та Волині. Ішла студентська молодь, організовано йшли молодечі організації, ішла молодь сіл та міст, щоб поклонитись прахові тих що лягли “за друзів своїх”, щоби своїй Батьківщині волю вибороти. А при тому це була пригадка окупантам, що слідом за полеглими братами підуть нові борці, що їх панування на нашій землі не вічне й година відплати не за горами. Такі походи, часто окупант забороняв, поліція переслідувала, але прибирали нераз багатотисячні лави, які були спробою помірятись силою. У таких мандрівках гартувалась національна свідомість, гартувались характери в обличчі шикан, арештів, засудів. Походи на могили борців — це були мандрівки напів релігійні, напів політичні.

Зате зовсім відмінним були мандрівки молоді для фізичного гарту, для пізнання зблизка природи, для збагачення особистих відомостей давати собі раду з усякими перешкодами, як в природі так і між людьми. Їх можна назвати сміло мандрівками самовиховними.

Молода людина вихована в місті (дома чи в школі), де все мала готове, приготоване матусею чи в бурсі дирекцією — в мандрівці мусіла сама собі зварити їду й то не на один день, але на

два чи три тижні підряд. Мусіла приготувати нічліг, переважно в лісі, або на полонині. Мусіла привчитись пізнавати в природі погоду на наступний день, мусіла навчитись не лиш спинатись на скелях, але теж перебристи через гірські річки. Мусіла вміти втримувати ватру навіть у дощовий час, щоб зварити страву та обсушитись чи обігритись при гострому гірському вітрі. Але найважливішим мementом було навчитись жити не лише для себе самого, але гармонізувати співжиття з рештою товаришів мандрівки. Саме в таких мандрівках вироблявся гуртовий солідаризм, зникав поволі питомий всяким “маминим синкам” егоїзм. Гарт тіла, гарт духа, а надівсе гуртова солідарність — стояли на першому пляні.

Такі молодечі мандрівки мали теж різні свої окремі цілі, та свій питомий характер надаваний організаторами. Пригадую собі нашу гімназійну мандрівку до Борислава, Дрогобича, Стебника. Тоді їхали ті, які мали змогу оплатити залізничний квиток з Перемишля до Борислава і назад. Ніякої підготовки, ніякого інструктажу. Їхали в чім хто мав і без ніяких запасів їжі на два повні дні. У Бориславі ночували ми в якійсь щопі без ніякого прикриття. Гостив нас брат нашого провідника проф. Волянського і вечірнім чаєм і сніданком. Потім у Дрогобичі, запізнавшись з процесом дистиляції нафти, їли ми яешню в якійсь придорожній корчмі і пішком йшли до Стебника. Процесу видобутку сірки так і не бачили, бо було вже пізно й голодно, перетомлені, бо не спали майже цілу ніч — вернулись ми до Перемишля пізно вночі. Це була неприготована й якслід неорганізована мандрівка з науковим прицілом, з якого ми дуже мало скористали саме через брак технічної підготовки та психічного наставлення учасників.

Іншого роду мандрівки бували до Крилосу, де проф. Ярослав Пастернак вів археологічні розкопки княжих теремів. Тижнями молодь мандрувала до Крилосу, щоби потім своєю працею при розкопках допомогти професорові вигребувати зі забуття нашу минувшину. У мандрівці ми харчувались самі, а вже в Крилосі була спільна кухня для всіх помічників. Так тяготіння до мандрів сплїталось з корисною працею. Та були й інші мандрівки-замагання. Вирушило з Перемишля нас три групи. Мета — Маківка. Ішли ми трьома різними шляхами, і завданням кожної із груп було зробити по дорозі якесь корисне діло (здобути хрестики заслуги) шлях понад 180 км. переважно горами від 800 до 1000 метрів високими. Пригадую звіт із відбутої мандрівки. Одна група помагала організувати гашення пожежі й здобула

першу нагороду, бо принесла подяку на письмі від начальника громади за успішну працю пожежників. Друга група спізнилася на Маківку, бо по дорозі помагала пораненому дроворубові добиратись до лікаря в Турці. Через те втратила два дні. А нам не трапилась ніяка нагода для доброго діла. Тож прибувши завчасу на Маківку, ми випозичили в Грабівці у читальні два бляшані ведра. Наповнивши їх джерельною водою і вкопали на горі біля цвинтаря в холодну землю. Коли ж під час відправ, втомлені люди починали вмлівати, ми напували їх холодною водою, бо на самій Маківці вже немає джерела, треба сходити парусот метрів вниз.

Були мандрівки й іншого характеру. Де елемент співжиття з природою, вироблення солідарности сплітався тісно з елементом демонстрації проти окупантами накинених заборон.

Коли Варшава адміністративними розпорядками старалася увести в життя т.зв. Сокальський кордон — тобто не допускати впливів українського Львова на Волинь та Полісся — то молодь почала організувати свої мандрівки саме на Волинь чи Полісся. Були вони пішки, але частіше водні, човнами. Тоді така мандрівка мала подвійний характер. Нав'язати насильно розірвані сокальським кордоном зв'язки між Галичиною й Волинню чи Поліссям. А друге пізнати ближче ці дві вітки нашого народу з дещо відмінною психікою, звичаями та ступнем національної свідомости.

Подібні мандрівки відбувались теж по Лемківщині, яку Польща старалася відсепарувати від культурних впливів Львова чи Перемишля. Але були теж мандрівки для самого мандрування. Тоді головний натиск кладено на моменти самовиховання, самовистарчальности, зжиття з природою, гартування тіла та духу, у невигодах і пригодах.

Були теж мандрівки краєзнавчого характеру. Мандрівники старалися пізнати різниці в одязі говорі чи звичаях окремих частин нашого краю, часто записуючи теж пісні, приказки тощо. Тоді маршрут такої мандрівки оминав гірські масиви, а тримався осель.

А треба пам'ятати, що в Карпатах від Гриневи на сході до Сколього на Заході на просторі 200 км. можна було мандрувати, зустрічаючи виключно пастухів на полонинах, чи пограничних стражників при дорогах, або лісорубів по лісах, — не зустрівши ні одної оселі.

Цікаве інше явище зумовлене не самими матеріяльними

причинами. Більшість мандрівок відбувалася пішаком, при мінімальних грошових витратах на найконечніше. Була купівля хліба, чи каші, та часом залізничного квитка. Іншим засобом мандрів були каяки або кількаособові човни — з назвами Сян, Буг, Стир, Турія, Прип'ять чи Дністер. А вже до рідкостей належали ровери. При допомозі роверів мандрували найчастіше поодинокі родини (Венгриновичі зі Сянока, чи Любовичі з Перемишля). Як виховники, так і сама молодь, вбачали, що саме у пішій мандрівці криється найбільше вальорів конечних у самовихованні. Це була свого роду втеча від змеханізованого життя міста.

А нині? Мандрівка без літака, без автобуса — немислима. Люди в погоні за природою гонять тисячами кілометрів, витрачають сотні доларів. Шукання самому "природи" відумерло зовсім. Нині "гайди подбають і про їжу і про нічліг, очевидно в м'якому, чистому готелі, приготують теж "екзотичну пригоду", для розваги туриста.

Чи ж можна порівнювати наші карпатські мандрівки з сучасним вганянням по світу для розваги?

А мені все ще сняться примітивні пригоди. Коли ми шукали слідів медведя, коли живились три дні грибами та ягодами, бо наші запаси скінчились, а Цвях не міг швидко мандрувати з пораненою ногою. Коли приходилося нести на плечах із зламанною ногою Миросю з Високої на Кам'янець. Коли лісова колійка з клецами розлетілась на закруті, а ми, що хотіли втекти перед дощем до Ворохти — порозлітались по хащівнику разом із клецами.

Навіть до Люрду чи до Риму їдуть люди з вигодами та ще нарікають то на готель, то на провідника. Про молитву, піст чи посвяту ніхто навіть не думає. Вигода, техніка, сенсація — це все.

А мені таки сниться мандрівочка на власних силах і спроможностях, де людина тікала від гамору, від техніки, від цивілізації. Де природа з її твердими законами вимірювала для мандрівників їхні спроможності.

ПЛАСТ І ВІЙСЬКО

Десь у 1922 або 1923 році сокальські пластуни вибрались на прогулянку по Волині. В одному з тамошніх сіл стрінула нас дотепна жінка. Вона почула, що розмовляємо українською мовою і промовила до нас усміхаючись: "А що то за військо в таких коротких штанах? — То вас вже не стати на довші"?

Це впровадило нас у гумор і ми постаралися теж їй відповісти весело: "Ми українське військо. А річ не в тім чи нас стати. Ми маршуємо в широкий світ; переправляємося через ріки й моря. Тому носимо короткі штани, щоб їх не замочити".

Ми всі тоді добре розсміялися. До нас приступило ще кілька жінок і ми з ними розбалакались. Нас угостили молоком, побажали щасливої дороги і ми відійшли на "Козацькі Могили" під Берестечко.

Думаю, що наша зустріч з волинськими селянами лишила по собі добрі сліди. Наша розмова з ними скріпила їх національну свідомість.

Я мило згадую той момент з мого пластування, а сьогодні мені насунулось на думку питання: Чи та дотепна жінка дійсно уважала нас за військо? Та чи не належить Пласт уважати за військову прибудівку? Бо ж Пласт має з військом багато спільного.

Наш основоположник Бейден Пауел був військовим старшиною, всеціло відданий військовим справам. Організуючи скавтинг, він вплив у нього багато військового духа, надав йому напів військовий характер та створив з нього рід військового передшкілля. Програма Пласту в багатьох випадках подібна до військової. Бейден Пауел убрав нас у "військові мундири", вивів на лоно природи, вставив до нашої програми військовий порядок, орієнтацію в природі, сигналізацію, картографію, маскування, підкрадання під "ворожі позиції" тощо. Вилучив з нашої програми лише збройний вишкіл — з мотивів безпеки, бо Пласт був подуманий для нелітніх хлопців.

Думаю, що ми українці, більше як хто інший зрозуміли Б.П. як військовика і також вливали у наш Пласт на рідних землях багато

військового духу. Тому Пластом цікавилась наша молодь у краю більше, ніж зараз. — Хлопці люблять військо.

Бейден Пауел клав велику вагу на фізичне виховання пластунів. Він, військовик, хотів бачити їх здоровими і сильними, щоб — коли їх майбутнім покличе на службу батьківщина, були відпорні на труди й невигоди. Хотів теж бачити у них чесних і примірних громадян — патріотів, щоб добро батьківщини ставили на першому місці. А перш за все прагнув передати їм багато життєвого досвіду, щоб у найскладніших життєвих ситуаціях давали собі раду.

Пластова програма незвичайно цінна для нас українців. Реалізуючи її, ми зможемо виправити ті недомогання, через які програли війну за нашу незалежність у 1918-1919 роках. — Два головні чинники заважили тоді на висліді наших змагань: брак національної свідомости у наших низів, що її жахливо підірвала московська неволя, — і недостатня кількість військових старшин.

Ті недомогання не легко виправити тепер на рідних землях в умовах жорстокої дійсности, але їх можемо виправити тут у діаспорі, живучи на волі. Тому ми повинні всіма силами підтримати пластовий рух та старатися заохотити якнайбільше молоді, щоб вступала у військо країни нашого поселення.

Незалежно від того, добре було б, коли б Пластова Крайова Старшина, в порозумінні з пластовими проводами інших етнічних груп, нав'язала контакт з військовими властями і запропонувала їм організувати в часі літніх вакацій пластово-військові табори, де є понад 18-літні пластуни навчались цільно стріляти та запізналися з усіма родами наймодернішої зброї і воєнної тактики. Зокрема, щоб запізналися з методами партизанської війни.

Думаю, що уряд радо покриє кошти таких таборів, бо Канада не має достатньої кількості військовиків, щоб ним, на випадок війни, обсадити свої просторі границі; тимбільше, що майбутня війна буде провадитись передовсім партизанськими методами. Ворог буде скидати в наше запілля десанти для викликання переполоху, безладдя та анархії і ми повинні мати зорганізовані окремо вишколені відділи для ліквідування таких десантів. Це питання належить обговорити з військовими властями й укласти відповідні плани.

В ДЕНЬ ПОХОРОНУ МАТЕРІ

Вчора сумна вістка прийшла
З України — з рідної хати.
В ній без дітей мати жила,
Сьогодні будуть її ховати.

Тепер дивлюся у вікно
Туди далеко думками лину.
Там, де спускають вже на дно
З Тобою, мамо, домовину.

Мабуть кругом стоять сумні
Ближча і дальша родина,
Чому ж не має при труні
Навіть одного Твогого сина?

Хіба в Тебе синів не було?
Хіба не заслужила?
Чому сьогодні не прибули?
Та Ти ж їх так любила!

Один син не приїжджає
З далекої дороги;
Його не допускає
Терня й пороги.

Що не буде тут другого
Про це вже всі знали.
Бо його ще молодого
Давно поховали.

Колись були малі сини Твої
Обох їх добре доглядала,
Що радість принесуть Тобі
Ти завжди надію мала.

Та не довелось Тобі довго радіти,
Люта завірюха настала,
Твої сини вже були не малі діти
Вона з собою їх забрала.

Так почались Твої душевні муки
Ні вдень, ні вночі не спала,
Вікно витирали дрижачі руки,
В темряві синів Ти виглядала.

Знаю мамо, що Ти нас любила
І дуже тужила за нами,
Що часто подушку мочила
Своїми чистими сльозами.

Трагічна смерть тата — Твогого мужа
Ще більше серце Твоє зранила,
Вона вдарила Тебе так дуже,
Що й вдовою Тебе залишила.

Жорстока була доля Твоя:
За що Тебе карала?
Неначе повинь Дністрова
Все миле в Тебе забирала.

Пробач, мені, мамо моя!
Що не міг Тобі усно подяку скласти,
Стоїть тепер домовина сумна
Не можу квітку покласти,

Навіть не знаю чи зможу колись
Твою могилу відшукати,
Там де терпіння знайшли свій кінець
Твої, страдальнице, мати.

Спокійно спи, мамо моя, — як дитя,
Рідною землею накрита,
Хай буде легшою вона — як Твоє життя
Ласкою Божою повита.

ЛИСТУВАННЯ

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Я вдячний Шановному Другові Тарасові Дурбакові за його так цікавий, речевий і інформативний лист про справи, в яких загал членства Пласту, включно зі мною, не познайомлені достатньо, щоб вміти до них так спокійно, логічно і речево забирати голос. Я сумніваюся чи є друга людина поза пл. сен Тарасом Дурбаком, щоб так докладно знала, розуміла і пам'ятала всі важливіші справи, дати, правила, рішення провідів і з'їздів, закони й найдрібніші параграфи правильникових справ Пласту й уміла б ними покористуватися та тримати на їх основі правопорядок. За це я йому висловлюю нашу щирю вдячність. Я надіюся, що є більше одиниць у нашій організації, які могли б продовжувати цю, так важливу функцію у Пласті.

Щодо п'ятого пункту його листа, що, мовляв: "Дотепер усякі дискусії на терені Пласту велись відносно проблем. Пл. сен. кер. Т. Самотулка вперше впровадив у своїй дискусії елемент "персональної атаки" — то це, власне, варто подумати, бо вона справді є дуже цікавою заввагою і обсервацією Друга Дурбака. Чи справді у Пласті, як і взагалі в нашій українській спільноті, дискусії велися про дані проблеми як такі, чи проблеми різних особистих поглядів з персональною чи особистою закраскою поглядів певних одиниць? Звичайно певні проблеми чи справи мають своїх внескодавців, пропагаторів, оборонців чи опонентів і критиків. Дискусії закінчувалися чи продовжувалися звичайно змагом певних особистостей і їх прихильників з опонентами за гаслом "чия переможе". Я не тільки не жалую, що "ПШ" дав можливість свobodно висловитися пл. сен. Т. Самотулці у його своєрідний спосіб без жодних редакційних коментарів, поправок чи цензури, щоб читачі знали як і чому він так мислить. Радію, що це дає також можливість і право Другові Дурбакові висловити свobodно свої погляди. Гратулюю йому за так цікавий і удокументований і переконливий еляборат, якого ніхто інший зробити не зміг би. Одночасно запрошую Друга Дурбака стати нашим співробітником і почесним сторожем правоти й правди у "Пл. Ш." щодо виявів думок різних авторів. Я все був переконаний, що у нашій Організації є змога всім (і це навіть здорове явище) висловити свої погляди щиро і відкрито, щоб вони не турбували їхніх, інколи навіть помилкових почувань. Славний Еврпід мав колись сказати, що: "Невільником є той, хто не може свobodно висловити свою думку".

Володимир Соханівський

Ірвінгтон, Н. Дж.
10 вересня 1986

ШАНОВНИЙ ДРУЖЕ РЕДАКТОРЕ:

У "Пластовому Шляху" ч. 4 (75) у частині "Дискусійний Форум" поміщено статтю пл. сен. кер. Т. Самотулки "Важливіші розвиткові процеси пластового

сеніорату". У коментарях, як вихідної бази для своїх рекомендацій, автор ужив прикладів, які не є згідні з правдивим станом справи. Щоб оминуть дезінформації, речі ці вимагають справлення.

1. "Рекомендації, схвалені на Великій Раді УПС в Бюфало в жовтні 1971, були затверджені ГПР і з днем 19.ІУ.1972 р. відновлено Улад Пластунів Сеніорів".

Правда, 2-гі Збори КУПО, вводючи відбування Великих Рад УПС, схвалили, що рішення Великих Рад УПС у справах сеніорату вимагають схвалення Пленумом Головної Пластової Ради (1958). Одначе 4-ті Збори КУПО (1967) схвалили статут Конференції, який постановляв, що справи про членство — дефініція і вікові групи — вирішуються Зборами КУПО.

Рекомендації 7-ої Великої Ради УПС (1971) включали широкий обсяг справ, між ними теж точку, яка вводила зміну дефініції УПС, з Об'єднання на Улад. Головна Пластова Рада, затверджуючи рекомендації Ради, не завважила правдоподібно, що затвердження зміни в дефініції УПС виходило поза її компетенції. Справа ця згідно зі статутом КУПО була застережена Зборам Конференції.

Зміну дефініції УПС з Об'єднання на Улад переведено на 7-их Зборах КУПО в грудні 1976 р. По переведенні ратифікації цієї постанови, УПС став Уладом з днем 29 листопада 1979 р. (Пластові Вісті ч. 2/79/44, черга 2/79, грудень 1979).

Пл. сен. кер. Т. Самотулка повинен би пам'ятати про такий стан справи, бо саме він, як тодішній голова УПС, довів до цього, що внесення про зміну дефініції УПС було поставлене під розгляд 7-мих Зборів КУПО.

2. "Мене непокоїть питання, чому ГПР зволікає з схваленням правильника УПС?"

Правильник УПС схвалений 7-мою Великою Радою УПС (1971) не був предложений ГПРаді до схвалення. Він був тільки прийнятий ГПБулавою і опублікований у вересні 1973, як додаток до "Слова".

10-та Велика Рада УПС (1981) розглядала ревізію цього правильника і його текст був долучений до протоколу Ради, який переслано до ГПРади. Пленум Головної Пластової Ради розглянув цей проєкт і ствердив, що він не є згідний з прийнятими в Пласті устеровими формами. Постанову в тій справі з широким обґрунтуванням і рекомендаціями, в якому напрямі слід справити правильник, переслано Головному Булавному УПС та проголошено в Пластових Вістях ч. 2/83/46, черга 5/83, грудень 1983 р. До часу публікації статті Т. Самотулки в "ПШ", ГПРада не одержала до розгляду ніякого проєкту Правильника УПС, отже не мала над чим зволікати свого рішення.

3. "Щоб перевести яку-небудь зміну чи іновацію важливішого значення потрібно приблизно 10 років часу".

Схвалювання справ важливішого значення Зборами Конференції в перших роках її існування викликало в деяких випадках небажані комплікації. Справи виринали щойно під час зборів і були ними вирішувані без належного підготування, деколи в емоційній атмосфері або в поспіху. Приміром могло б бути схвалення 1-ми Зборами КУПО терміну "Об'єднання УПС" замість уладу, яке викликало 25 літ непродуктивної полеміки, або фермент після схвалення 3-ми Зборами КУПО інтерпретації пластового закону в справі абстиненції.

Щоб цьому зарадити, 4-ті Збори КУПО (1967) схвалили статут, у якому вичислено основні справи в Пласті, які мають вплив на вдержання ідейної одності та устерової подібності крайових пластових організацій. Для схвалення постанов у тих справах введено з одної сторони вимогу зголошення обґрунтованих внесень

перед Зборами КУПО, щоб могли застановитись над справами перед їх схваленням, та з другої сторони додаткову ратифікацію схвалених постанов крайовими з'їздами, щоб дати змогу широкому загалові членства застановитись, чи схвалені постанови є корисні й потрібні. Переведення такої процедури передбачено на 2-3 роки і воно залежне в головній мірі від зацікавлення і реакції крайових організацій. Конкретно у випадку УПС воно забрало 3 роки від схвалення зборами зміни до закінчення ратифікації і проголошення постанови.

4. "Правильник УПН схвалений в 1976 р. затримано".

Ніяка пластова установа не затримала вживання правильника УПН, який схвалили 6-ті Збори КУПО в 1976 р. Правильник цей опубліковано й поширено в терені до вжитку.

Отже під час 8-их Зборів КУПО висловлено у часі пленарної дискусії застереження відносно введеного в правильнику терміну "пластун новак" замість "пластовий новак". На звернення Головного Булавного УПН-ів про вяснення у тій справі, Пленум ГПРади постановив, що обов'язує без змін термін "пластовий новак" (Пластові Вісті ч. 1/85/47, черга 1/85, березень 1985). Щоб не було непорозумінь, було додатково вяснено, що немає перешкод у вживанні правильника УПН по справленню назовництва згідно з вгорі цитованою постановою (Пластові Вісті ч. 1/85/47, черга 2/85, березень 1985).

5. Дотепер усякі дискусії на терені Пласту велись відносно проблем. Пл. сен. кер. Т. Самотулка вперше ввів у своїй дискусії елемент персональної атаки. Вживаючи його слів, що "це є нездорове явище суспільного порядку, якого не можна промовчувати", треба жаліти, що Редакція Пластового Шляху дозволила ввести такий спосіб дискусії на сторінках свого органу і воно непокоїть, коли б такий спосіб у Пласті прийнявся. Можна б теж вимагати, щоб у випадках, де в дописах висувається конкретні закиди, редакція перевірила правдивість фактів. Цим оминилось би евентуальних спростувань, до яких редакція морально зобов'язана.

СКОБІ

пл. сен. Тарас Дурбак

*Без радості не може дозріти в нас вічна краса.
Великий біль і велика радість найкраще формують
людину.*

Ф. Гельдерлін

*За лінь, за бездушність, за брак ідеалізму, за
повзання тільки в напрямі тілесного, матеріального,
Бог землю нашу "велику й обильну" карає. І не буде
Вам на ній дано людського життя доти, доки
напруженням усіх сил не здіймемо з неї і з себе
прокляття небуття; прокляття колоніяльної
безвласнодержавности.*

В. Липинський

ПІДГОТОВЛЯЄМО ВИДАННЯ ІСТОРІЇ ПЛАСТУ

Як основні матеріали до написання історії Пласту від 1945 — 1971 року послужать архіви ГПБулави та Крайових Пластових Організацій. На жаль, період від 1911 — 1945 рр. має дуже мало документації. Тому звертаємося з проханням до членів Пласту та кол. пластунів з 1911 — 1945 рр. прислати нам свої інформації, відповідні дані та знімки і інші подібні матеріали з цього початкового періоду Пласту. Зокрема прохасмо доповнити ті всі інформації, які подав нам сл. п. Сірій Лев у своїх спогадах, що появились в 1967 р. у Пластовому Видавництві "Молоде Життя" в Мюнхені п. н. "Український Пластовий Улад в роках 1911 — 1945".

За зібрання матеріалів до історії Пласту в поодиноких країнах поселення за період після 1948 р. відповідають крайові пластові старшини. Всі станичні старшини повинні порозумітися із своїми КПСтаршинами та передати їм у скорому часі якнайповніші матеріали про свої пластові осередки.

Всякі інформації, дописи, знімки і інші матеріали до історії Пласту прохасмо слати на адресу Головної Пластової Булави в Торонті:

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА
Торонто, Канада

ТАКІ КНИЖКИ

можна набути в адміністрації "Пластового Шляху":

- 1) **КІБЕРНЕТИКА, ЇЇ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ.** Написав: Атанас Фігель. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок.
- 2) **ЖИТТЯ В ПЛАСТІ,** посібник для пластового юнацтва. Написав: Д-р Олександр Тисовський. Третє справлене видання, Нью-Йорк — Торонто, 1969 р. 552 сторінки,
- 3) **ОСНОВОПОЛОЖНИК ПЛАСТУ.** До 80-річчя з дня народження д-ра Олександра Тисовського-Дрога. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок.
- 4) **УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ УЛАД.** Написав: Северин Левицький. Мюнхен, 1967 р. 136 сторінок.
- 5) **ПОСІБНИК ЗВ'ЯЗКОВОГО,** збірна праця 22-ох авторів для виховної діяльності в Уладі пластунів юнаків. Головний редактор: пл. сен. Василь Палієнко. Торонто — Нью-Йорк, 1970 р. 472 стор.

Замовлення і належність посилати до адміністрації "Пл. Шляху":
Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W., Toronto 9, Ont., Canada.

Повідомлення Адміністрації

- Закликаємо всіх пластунок і пластунів

дати підтримку нашим пластовим виданням

і активно взяти участь у підготовці матеріалів

пластової преси — дати матеріальну підтримку для наших пластових журналів: "Тотуйсь", "Юнак" і "Пластовий Шлях", а саме:

1. вирівняймо залеглі передплати за пластові журнали;
2. зорганізуймо особливу збірку на пресфонд пластових журналів;
3. влаштуймо в жовтні, в місяці пластової преси, на терені кожної пластової станиці відповідну імпрезу, щоб спопуляризувати пластові журнали та придбати додаткові фонди на ведення пластової видавничої діяльності;

4. стараймося придбати для пластових журналів нових передплатників з-поміж тих, що до Пласту не належать!

● Докажімо ділом, що ми розуміємо важливість пластових журналів у нашій пластовій діяльності і що дійсно уважаємо наші пластові журнали найкращою запорукою єдності нашого Пласту!

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА і її чужомовні видання — це не тільки найбільше культурне досягнення нашої еміграції, але також великий політичний акт, що постійно позитивно впливатиме на відносини в Україні. ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА повинна бути в кожному українському домі.

«Слово не стріла, а глибше раниць». «Гостре словеско коле сердезко». «Мале таке, що й кути не держиться». «Леже, як той пустий млин».

(Народні приказки)

Людина ще й у тому вища за машину, що вмє сама продаватися.

НЕПРИЧЕСАНІ ДУМКИ

Найчастіше втрагають свободу ті, що прагнуть її.

**

Людина — побігний продукт кохання.

**

І тиран не користується свободою переконань.

Із щоденника візности: «Тільки один жив від погатку світу до його кінця: — страх».

(Із журналу "ДНІПРО", Київ, 1969, переклад з польського)

Правда жорстока, але її можна любити. Вона визволяє того, хто її полюбив.

Джорж Сантаяна

Хай кожний позамітає перед своїми ворітьми і цілий світ буде чистий.

Гете

Чи ж не можуть палати в одному серці любов до людства й до батьківщини? Якщо хтось не любить людей, той не може по-справжньому любити батьківщину.

Анатоль Франс

"Молода" молодь мусить поважати художню літературу і знати, що звання художника чомусь зобов'язує, що заслужити його не так легко: для цього треба придбати багато життєвого досвіду знати старе мистецтво.

М. Хвильовий

Коли я з чим полемізую, так це з лінивим на думку та буйним на слово шарлатанством та з крутіством, котрі хочуть узяти монополію українолюбства.

М. Драгоманів

З М І С Т

ВЛАСНІСТЬ
ПЛАСТОВОЇ СТАНІЦІ
В ДІТРОЙІ

Редакційна стаття

В. Соханівський: "Вічна українська діаспора"..... 1

3 Пластового життя

І. Сохан: 1911-1986 3

Іменування Начального Пластуна..... 6

Ми і наш народ

Т. Горохович: Своєрідність української духовости.

Як її зберегти..... 7

Питання Пластової ідеології

І. Винницький: (Матеріали з Другої Сесії ПКТ-го): 17

ТЕМА I: Пласт і вічна українська діаспора (Конспект)

ТЕМА II: Для яких батьків Пласт і теза про душевну непевність батьків сучасної пластової молоді (Конспект)

ПАНЕЛЬ "А" — Співдія батьків, виховників у виховній праці УПН, УПЮ (Конспект)

ТЕМА III: Нові форми і напрямні діяльності — Пласт у діаспорі (Конспект)

Р. Павлишин: До матеріалів Пластового Конгресу Третього 26

Р. Олесницький: Думки на тему: "Пласт і вічна українська діаспора" подані в листі до Голови КПС в Австралії..... 30

В. Соханівський: 3 думок Другої Сесії ПКТ — "Вічна Українська діаспора"..... 38

Огляди і погляди

І. Головінський: Проблеми виховання і самовиховання усвітлі сучасної психології..... 42

Т. Самотулка: Основні питання самовиховання 50

М. Костко: Самовиховання — ідея і практика 60

Т. Самотулка: Роздумування по Великій Раді УПС 65

В. Соханівський: Невмирущі приклади героїзму молоді.. 71

Ми і наше минуле

В. Гоцький: Коли присниться мандрівка 75

В. Максимець: Пласт і військо 80

Іван Франів: В день похорону матері 82

Листування

Лист пл. сен. Тараса Дурбака в справі Правильника УПС 83

ПРОСИМО ПРОБАЧЕННЯ

Останнє число "Пластового Шляху" позначене було помилково як ч. 4 (76-77) 1986. Правильне порядкове подвійне число не 4 (76-77), але 1-2 (76-77).